

Minna Arpiainen

MEDIA AVUN TARPEIDEN NÄYTTÄMÖNÄ
Median esitystapojen ongelmakohtia suhteessa
rakenteellisen sosiaalityön arvoihin ja tavoitteisiin

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatin tutkielma
Huhtikuu 2023

TIIVISTELMÄ

Minna Arpiainen: MEDIA AVUN TARPEIDEN NÄYTTÄMÖNÄ. Median esitystapojen ongelmakohtia suhteessa rakenteellisen sosiaalityön arvoihin ja tavoitteisiin

Kandidaatin tutkielma

Tampereen yliopisto

Sosiaalityön aineopinnot

Huhtikuu 2023

Sosiaalityön negatiivisesta julkisuuskuvasta puhutaan yhteiskunnassa paljon. Sosiaalityön tekemää tutkimusta aiheesta ei kuitenkaan juuri ole tehty, etenkin Suomessa. Tässä kandidaatin tutkielmassa lähestyn aiheetta mediatutkimuksen näkökulmasta. Tutkielmassa pyrin tarkastelemaan laadullisen review-menetelmän keinoin, miten erilaisista avun tarpeista ja sosiaalisista ongelmista vallitsevassa mediakulttuurissamme tuotetaan tietoa. Tässä tutkimuksessa medialla tarkoitan erilaisia joukkoviestinnän muotoja, joiden välityksellä kansalaisille yhteiskunnassa välitetään tietoa ajankohtaisista aiheista. Tutkimani ilmiön taustalla on erityisesti yhteiskunnallinen huoli sosiaalisen stigman tuottamisesta epäedunmukaisten esitystapojen välityksellä erilaisten avun tarpeiden ympärille.

Tutkimukseni aineisto koostuu yhdeksästä eri puolilla maailmaa tehdystä tieteellisestä tutkimusartikkelista. Tässä tutkielmassa pyrin teemoittelun keinoin tekemään synteesiä perustuen jo aiheesta tehtyyn tutkimukseen. Tekemäni analyysin perusteella näyttäytyy, että mediassa ilmenee sosiaalista stigmaa rakentavia sekä ylläpitäviä esitystapoja liittyen erilaisten avun tarpeiden kuvaamiseen. Tutkimuksessa aineistojen pohjalta paljastui neljä teemaa: tiedon yksinkertaistaminen ja epätarkkuus, yhteiskunnan rakenteellisiin ongelmiin liittyvä hiljaisuus, tiettyjen äänien kuulumattomuus sekä vertaaminen mallikansalaiseen.

Tutkimuksessani pyrin herättämään mielenkiintoa tutkimuksen aiheetta kohtaan. Median vaikutusvallan huomioiminen sosiaalityön toiminnassa näyttäytyy tämän tutkimuksen tulosten valossa tärkeänä tutkimuskohteena. Media toimii yhteiskunnassa vaikuttajana välittäessään tietoa kansalaisille ja on tästä syystä merkittävä toimija ymmärryksen ja asenneilmapiirin rakentamisessa liittyen erilaisiin yhteiskunnan ilmiöihin. Tämän tutkimuksen tulosten valossa voidaan väittää, että mediassa vallitsevilla esittämisen tavoilla on merkittävä vaikutus siinä, miten erilaiset avun tarpeet yhteiskunnassa mielletään. Pahimmillaan tuotetuilla kuvauksilla avun tarpeista tuotetaan stigmaa ja ennakkoluuloja aiheiden ympärille. Tämä vaikuttaa myös yksilötasolla siten, kokeeko apua tarvitseva yksilö oman elämäntilanteensa hyväksytyksi yhteiskunnassa. Esitystavat vaikuttavat näin ollen myös siihen, miten helposti yksilö päätyy hakemaan apua, avun tarpeen havaitessaan.

Tämän tutkimuksen tulosten valossa median esitystavat näyttäytyvät joko sosiaalista stigmaa rakentavana tai poistavana ilmiönä. Tämä on tärkeä havainto rakenteellisen sosiaalityön toiminnalle, millä on tärkeä tehtävä tuottaa vastapuhetta mediassa hallitseville ongelmallisille esitystavoille. Tämä tutkimus osoittaa, että viestinnän välityksellä tuotetun vastapuheen kautta rakenteellisella sosiaalityöllä on mahdollisuus toteuttaa sosiaalityön oikeudenmukaisuuteen perustuvia arvoja laajasti koko yhteiskunnan toiminnassa.

Avainsanat: avun tarve, representaatio, media, sosiaalinen stigma, rakenteellinen sosiaalityö

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo:

1. JOHDANTO	3
2. SOSIAALITYÖN LÄHTÖKOHTIA MEDIAN ESITYSTAPOIHIN	5
2.1. Kansalaisten avun tarpeet ja sosiaalityö	5
2.2. Rakenteellinen sosiaalityö sosiaalityön arvojen toteuttajana	7
2.3. Sosiaalisen stigman rakentuminen mediaympäristössä	9
2.4. Media yhteiskunnallisen puheen alustana	11
2.5. Yhteiskunnalliset diskurssit median rakenteissa	12
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
3.1. Tutkimuksen tavoite	15
3.2. Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	15
3.3. Aineiston kuvaus ja analyysi	16
4. MEDIAN ESITYSTAPOJEN ONGELMAKOHTIA	19
4.1. Tiedon yksinkertaistaminen ja epätarkkuus	19
4.2. Yhteiskunnan rakenteellisiin ongelmiin liittyvä hiljaisuus	21
4.3. Tiettyjen äänien kuulumattomuus	23
4.4. Vertaaminen mallikansalaiseen	25
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	29
6. LÄHTEET	33
7. LIITTEET	38

1. JOHDANTO

Kandidaatin tutkielmassani pyrin määrittämään, miten sosiaalityön kentällä kohdattavista erilaisista avun tarpeista tuotetaan puhetta vallitsevassa mediakulttuurissamme. Media nykypäivänä välittää meille paljon tietoa ja on tästä syystä merkittävä toimija ymmärryksen rakentamisessa erilaisista ilmiöistä. Tutkimuksen teema on hyvin ajankohtainen ja tärkeä, sillä mediaa nykypäivänä käytetään paljon ja julkiset keskustelut erilaisista avun tarpeista sekä sosiaalisista ongelmista ovat pitkälti median kautta välitettyjä (Zufferey 2014). Tämän takia on tärkeää kiinnittää huomiota esitystapoihin, joilla erilaisia avun tarpeita vallitsevassa mediakulttuurissa kuvataan.

Tutkimuksissa on todettu, että mediakuvaukset sosiaalityöhön liittyvistä ilmiöistä ovat usein stereotyyppisiä kuvauksia ja tarjoavat yksinkertaisia vaihtoehtoja aiheiden ratkaisemiseksi (Westwood 2022). Suomessa näitä mediakeskusteluja liittyen sosiaalityön kentällä kohdattaviin avun tarpeisiin sekä sosiaalisiin ongelmiin on tutkittu todella vähän. Sosiaalityön tutkimusta on miltei olemattomasti siitä, miten mediassa sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa esitystapojen välityksellä erilaisten avun tarpeiden ja sosiaalisten ongelmien ympärille on esitystapojen kautta mahdollista muodostaa stigmaa. Havainto tutkimuksen vähäisyydestä on linjassa Ulla Mutkan jo vuonna 1998 määrittelemän hiljaisuuden kulttuurin kanssa. Hiljaisuuden kulttuurilla kuvataan sosiaalityölle paikannettua tyypillistä hiljaisuutta arkisista sosiaalityön asioista ja ilmiöistä (Mutka 1998, 125–127). Tietoa sosiaalityön ammattilaisten keskuudessa sosiaalityön käytännön asioista tuotetaan siis mediassa vähän, mikä selittää myös osittain aiheen tutkimattomuutta.

Sosiaalityön arvoihin kuuluu ihmisoikeuksien puolustaminen sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden takaaminen yhteiskunnassa (Heikkinen 2017, 10–19). Näin ollen sosiaalityössä olisi syytä enemmissä määrin tarkastella kriittisesti sitä, miten alaan liittyvistä ilmiöistä yhteiskunnallisessa keskustelussa tuotetaan tietoa. Tiedon tuotannossa koskien erilaisia avun tarpeita ja sosiaalisia ongelmia tulisi toteutua sosiaalityön arvot, jotta eettinen ja oikeudenmukainen ilmiöiden kuvaaminen olisi mahdollista. Mediakuvausten eettisyys painottuu, sillä media välittää tietoa ja toimii vaikuttajana yhteiskunnassa rakentaen ymmärrystä sosiaalisista yhteiskunnan ilmiöistä, niiden syistä ja siitä mitä ilmiöille tulisi tehdä (Lonne & Kerri 2014).

Tutkimuksessani pyrin vetämään yhteen sitä, millaisia ongelmakohtia median kuvauksissa liittyen erilaisiin avun tarpeisiin ilmenee. Tutkimukseni tavoite on herättää mielenkiintoa aihetta kohtaan sekä tuottaa tietoa mediakuvausten yhteiskunnallisesta merkittävydestä liittyen sosiaalityön toimintaan. Oma mielenkiintoni aiheen tutkimiseen pohjaa saamiini negatiivissävytteisiin kommentteihin liittyen erilaisiin sosiaalityön työkentällä kohdattaviin avun tarpeisiin. Alan tarpeellisuutta on kannanotoissa kyseenalaistettu sekä apua saavien ihmisten motiiveja ja avun tarvetta vähätelty. Ihmisten mielikuvat sosiaalityöstä ja sosiaalityön asiakkaiden arjen haasteista pohjaavat moneen asiaan eivätkä selity pelkästään mediakuvauksia tarkastelemalla. Uskon kuitenkin, että saamani kommentit voivat kertoa myös mediassa ilmenevistä vinoutuneista ongelman kuvauksista. Mediakuvauksia voidaan pahimmillaan tuottaa pohjautuen kielteisiin asenteisiin erilaisia avun tarpeita kohtaan, mikä taas tuottaa ongelmallisia kuvauksia sekä ylläpitää saamiini kommenttien kaltaista asenneilmapiiriä yhteiskunnassa.

Aiheen tutkiminen näyttäytyy myös tärkeänä, jotta sosiaalityön ammattilaiset osaavat huomioida vallitsevat ongelmakohdat mediakulttuurissamme sekä tuottaa vastapuhetta näille haitallisille esitystavoille. Sosiaalityön moraalinen tehtävä on madaltaa yhteiskunnan suvaitsevuuskynnystä vaikuttamalla yhteiskunnalliseen asenneilmapiiriin myönteisesti (Mäntysaari 2016). Tämä näyttäytyy tämän tutkimuksen tulosten valossa erittäin tärkeänä rakenteellisen sosiaalityön yhteiskunnallisena tehtävänä. Tämän mission saavuttaminen painottuu eläessämme individualistisen ihanteen aikakautta, jossa yksilöiden elämässä ilmaantuvat avun tarpeet ja ongelmat paikannetaan useasti yksilötasolle (Tiitinen 2008). Huolestuttavaa on, että tutkimusten mukaan tällaiset haitalliset yksilöä syyttävät esitystavat erilaisista avun tarpeista voivat pahimmillaan estää tätä hakemasta apua hankalaan elämäntilanteeseensa (Ely ym. 2018).

Seuraavassa luvussa kuvailen teoreettista taustaa tutkimukselleni. Tutkimuksen teoriaosuudessa käyn läpi laajemmin sosiaalityön kentällä vallitsevia arvoja rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta, taustoitan mitä erilaiset avun tarpeet voivat pitää sisällään sekä puhun median esitystavoista sosiaalisen stigman luomisessa. Tämän jälkeen, kolmannessa luvussa käsitelen tarkemmin tutkimuskysymykseni ja tutkimuksessa käyttämäni tutkimusaineiston sekä tutkimusmenetelmät. Tämän jälkeen neljännessä luvussa esittelen tutkimusaineistostani nousseita tutkimustuloksia. Viidennessä luvussa lopuksi siirryn pohtimaan aihetta lisää tutkimuksen johtopäätösosiosuudessa.

2. SOSIAALITYÖN LÄHTÖKOHTIA MEDIAN ESITYSTAPOIHIN

2.1. Kansalaisten avun tarpeet ja sosiaalityö

Tarkasteltaessa mediassa ilmeneviä erilaisten avun tarpeiden esitystapoja, on tärkeää ensiksi määrittää, mitä avun tarpeella voidaan tarkoittaa. Lähtökohtaisesti jokainen ihminen tarvitsee jonkinlaista, ulkopuolista apua elämänsä varrella. Tämä voi olla hyvin arkista esimerkiksi läheiseltä saatua apua arjen askareisiin. Ihminen elämänsä varrella tarvitsee todennäköisesti monenlaista apua eikä läheskään aina avun saamiseksi tarvita sosiaalihuollon asiakkuutta. Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää, että yksilön elämässä vallitsee avun tarve, mikäli jokin olosuhde häiritsee yksilön arjessa selviämisen mahdollisuuksia (Eskola 2003).

Avun tarpeiden tulkittavuus on aina liitännäinen yhteiskunnalliseen aikaan. Täten siis se, mitä yhteiskunnassa pidetään ihanteellisena vaikuttaa myös avun tarpeen määrittelyyn. Avun tarpeista puhuttaessa ideologialla viitataan olettamiin, joita yhteiskunnassa pidetään normaaleina ja tavoiteltavina päämäärinä hyvälle elämänlaadulle. (Rose 2003.) Tällaisia nyky-yhteiskunnassamme ovat esimerkiksi hyvä työmoraali ja tulotaso sekä erilaiset perheetiikkaan liittyvät tavoitteet. Suurin osa kansalaisista onkin omillaan toimeentulevia ansiotulojen, vanhempien huoltajuuden tai työeläkkeiden ansioista. Toisin kuitenkin on väestön laita, joka ei täytä näitä ihanteellisen kansalaisen kriteerejä ja joutuvat täten turvautumaan yhteiskunnan tarjoamaan apuun. Apua vastaanottava väestönosa joutuu näin ollen arvioitavaksi suhteessa ideaali-kansalaisen käsitteeseen. (Walls ym. 1990, 122.)

Yksilön arjessa selviytymistä haittaavia tekijöitä on monenlaisia. Avun tarpeet voivat vaihdella äkillisestä kertaluonteiseen avun tarpeeseen ja aina jokapäiväisessä elämässä tarvittavaan tuen tarpeeseen. Ihmisen avun tarve voi liittyä yksilön terveydentilaan, toimintakykyyn tai elämäntilanteeseen (THL 2017). Tuen tarpeen on voinut laukaista yksilön elämässä ilmaantunut äkillinen kriisitilanne tai pitkään arjessa vaikuttanut haaste. Tuen tarpeeseen saattaa liittyä myös asumiseen tai taloudelliseen tilanteeseen liittyviä haasteita. Tuen tarpeet voivat liittyä joko ihmisen omaan tai hänen lähipiirissä olevan ihmisen haasteisiin toimintakyvyssä tai elämäntilanteessa (THL 2017). Esimerkiksi yhdellä perheenjäsenellä ilmaantuva avun tarve voi aikaansaada koko perheelle tuen tarpeen.

Sosiaalihuoltolain mukaan ihminen voi olla myös erityisen tuen tarpeessa (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 § 3). Tällaiseksi voidaan katsoa ihmisen elämäntilanne, jossa ilmenee erityisiä vaikeuksia hakea ja käyttää tarvitsemiaan sosiaalipalveluja. Erityisen tuen tarve voi johtua esimerkiksi henkilön psyykkisestä hyvinvoinnista tai kognitiivisesta vammasta. Muita syitä erityisen tuen tarpeelle voi olla esimerkiksi pitkäaikainen sairaus tai päihteiden ongelmakäyttö. Lisäksi lapsella erityisen tuen tarve voi ilmetä silloin, kun lapsen kasvuolosuhteet tai lapsen oma käytös vaarantavat hyvinvoinnin ja kehityksen. (THL 2017.)

Avun hakuprosessi lähtee joko ihmisestä itsestään, lähipiirin huomaamasta tuen tarpeesta tai tehdyn huoli-ilmoituksen kautta. Sosiaalityössä työskennellään usein ihmisten yksiselitteisten elämäntilanteiden kanssa (Eskola 2003). Avun tarpeen määrittelyyn sosiaalityössä tästä syystä käytetään erilaisia arviointimenetelmiä (THL 2022; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 § 36). Sosiaalipalveluiden asiakkuus perustuu yksilöllisesti tehtyyn palvelutarpeen arvioon (mt.). Palvelutarpeen arvio on usein asiakkaan, mahdollisesti hänen lähiomaisten sekä palvelunjärjestäjän yhdessä tekemä arvio asiakkaan tilanteesta sekä sosiaalipalveluiden tuen tarpeesta (THL 2022). Arvioinnin lopputuloksena päätetään alkaako sosiaalihuollon asiakkuus vai ei.

Mikäli ihmisellä erilaisia avun tarpeita ilmenee, optimitilanne on, että ihmiselle oikea-aikaisesti sekä kohdennetusti pystytään tarjoamaan apua yksilön elämässä vallitsevaan haastavaan tilanteeseen. Sosiaalipalveluilla pyritään yhteiskunnassa vastaamaan näihin erilaisiin avun tarpeisiin (THL 2022). Tarkoituksena on auttaa yksilöä selviämään arjesta ja samalla ennaltaehkäistä uusien haasteiden syntymistä (STM 2023). Ennaltaehkäisyssä on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millaiset olosuhteet yksilön elämässä vallitsee. Syyt ihmisen avun tarpeisiin voivat johtaa juurensa pitkältä henkilön historiasta. Ihmisten elämäntilanteet ovat usein syntyneet alistavien olosuhteiden vaikutuksesta (Rose 2003). Jos on esimerkiksi jäänyt ilman oikeanlaista apua nuoruudessa, voi vanhemmiten ongelma muuttaa muotoaan.

Myös yhteiskunnassa vallitsevat olosuhteet saattavat vaikuttaa yksilön arjessa pärjäämisen mahdollisuuksiin. Näitä kutsutaan sosiaalisiksi ongelmiksi. Sosiaalisen ongelman nähdään olevan epätydyttävä olosuhde, johon tulisi voida vaikuttaa ennaltaehkäisevin sekä korjaavin toimenpitein (Walls ym. 1990, 123). Tällaisia tilanteita voi olla esimerkiksi yhteiskunnassa vallitseva köyhyys, syrjäytyminen tai asunnottomuus. Näin ollen ihmisen arjessa kohtaamaa huono-osaisuutta on mahdotonta erottaa yhteiskunnan rakenteellisista olosuhteista (Rose 2003). Aikamme muuttuessa uusia avun tarpeita sekä riskejä

sosiaalisille ongelmille syntyy koko ajan. Kapitalistinen aika synnyttää uudenlaisia sosiaalisia ongelmia. Esimerkiksi syrjäytynyt yksilö on nykyään enemmän yksin kuin ennen. Tämä johtuu nykyajassamme vallitsevasta yksilöitymisen pakosta, joka sysää vallitsevat epätydyttävät olosuhteet aiempaa enemmän henkilön omakohtaiseksi epäonnistumiseksi. (Väärälä 2003.) Tietämys yksilöiden henkilökohtaisista tuen tarpeista on yleisesti ottaen aika heikkoa kansan keskuudessa, minkä takia rakenteellisten olosuhteiden määrittäminen ja käsittäminen osaksi ihmisen elämässä vallitsevaa avun tarvetta on tärkeää.

2.2. Rakenteellinen sosiaalityö sosiaalityön arvojen toteuttajana

Kun puhutaan mediassa ilmenevistä ongelmakohdista liittyen avun tarpeiden esittämiseen, on tärkeää miettiä, mitä keinoja sosiaalityöllä on tilanteen korjaamiseen. Yksi näistä keinoista on rakenteellisen sosiaalityön harjoittaminen. Rakenteellinen sosiaalityö on sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) säädetty sosiaalityön harjoittamismuoto, joka pyrkii vaikuttamaan ihmisten sosiaaliseen hyvinvointiin laajasti yhteiskunnassa (STM 2023). Rakenteellinen sosiaalityö ymmärretään muutostyönä (Pohjola 2017), jonka missio perustuu sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisäämiseen yhteiskunnassa. Sosiaalisella oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan pyrkimystä siihen, että jokaisella ihmisellä olisi yhtäläiset mahdollisuudet toteuttaa itseään yhteiskunnassa (Heikkinen 2017, 15). Rakenteellisen sosiaalityön nähdään pyrkivän myös yhteiskunnallisten eriarvoistavien rakenteiden ja epäkohtien poistamiseen (Närhi 2003).

Tutkimusten mukaan sosiaalipalvelut ja sitä kautta myös erilaiset avun tarpeet ovat yhteiskunnassa usein väärinymmärrettyjä (Luoma-aho 2007). Sosiaalityön väärinymmärretty julkisuuskuva on olennaisessa osassa puhuttaessa myös mediassa ilmenevistä ongelmallisista esittämisen tavoista liittyen erilaisiin avun tarpeisiin. Rakenteellisella sosiaalityöllä on monenlaisia vaikuttamisen keinoja, joista havainnointi on tärkeä paikannettaessa haitallisia esittämisen tapoja. Havainnoinnilla pyritään paikantamaan ja sitä kautta ennaltaehkäisemään sosiaalisten ongelmien esiintymistä yhteiskunnassa (STM 2023).

Kuten muunkin sosiaalityön toiminnan myös rakenteellisen sosiaalityön harjoittamisen tulee perustua Talentian eettisten ohjeiden (2017) noudattamiseen. Talentian eettisten ohjeiden avulla turvataan sosiaalisen kestävyden tavoitteita. Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitetaan

yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivää hyvinvointia yhteiskunnassa (Kuntaliitto 2022). Tällä tarkoitetaan kokonaisvaltaista sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia, mikä toimii tasapainoisen arjen mahdollistajana jokaiselle kansalaiselle. Ihmisoikeuksien ja ihmisarvon kunnioittaminen sekä turvaaminen muodostuvat sosiaalityön harjoittamisen peruspilareiksi kaikessa toiminnassa (Heikkinen 2017, 11). Sosiaalityön arvojen mukaan ketään ei saa saattaa henkilölle epäedulliseen asemaan hänen ominaisuuksistaan tai elämäntilanteesta johtuen vaan kaikessa toiminnassa tulee vastustaa negatiivista syrjintää (Heikkinen 2017, 16). Negatiivisen syrjinnän vastustamisella tarkoitetaan velvoitetta estää toimintaa, mikä kyseenalaistaa ihmisen kykyjä, sukupuolta, ikää, taloudellista asemaa tai muuta yhteiskunnassa toimimisen mahdollisuutta.

Sosiaalityön eettisissä ohjeissa painotetaan myös yksilöiden tilanteiden kokonaisvaltaista huomiointia. Sosiaalityössä tärkeää on lähestyä asioita laajasti ja ammattilaisen tuleekin pyrkiä huomioimaan ihmisen elämässä vallitsevat kaikki olosuhteet, jotka vaikuttavat ihmisen elämään niin horjuttavasti kuin tukevasti. (Heikkinen 2017, 18.) Näihin arvoihin perustuva sosiaalityön harjoittaminen on ratkaisevassa asemassa kunnioittavan ihmiskohtamisen muodostumisessa niin asiakassuhteessa kuin erilaisia rakenteellisen sosiaalityön harjoittamismuotoja toteuttaessa. Tärkeää mediassa erilaisia avun tarpeita kuvatessa on, että jokaista edellä mainittua sosiaalityön arvoa toteutetaan ihmisen elämäntilannetta kunnioittavan kokonaiskuvan luomiseksi.

Havainnoinnin lisäksi rakenteellisen sosiaalityön yksi työkalu on viestintä. Sosiaalityön arvoissa tärkeää on yhteiskunnan myönteisen ilmapiirin luominen liittyen erilaisuuteen (Heikkinen 2017, 19). Rakenteellisen sosiaalityön harjoittaminen julkisen viestinnän kautta tarjoaa keinon tehdä asioista helposti ymmärrettäviä media-alustoilla, joissa tieto tavoittaa ihmiset. Toiminnalla tähdätään sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ehkäisyyn yhteiskunnassa muuttamalla toimintakulttuureja viestinnän välityksellä. (Tiitinen & Lähteinen 2017.) Suurelle yleisölle tiedon jakaminen mahdollistaa muutoksen yhteiskunnan hierarkkisiin rakenteisiin ja täten edistää avoimuuden ilmapiiriä yhteiskunnassa (Boddy & Dominelli 2017). Sosiaalityöntekijät sosiaalisen oikeudenmukaisuuden sekä heikoimmassa asemassa olevien puolesta puhujina ovat keskeisiä toimijoita kyseenalaistaessa vallitsevia yhteiskunnallisia ilmiöitä, jotka edistävät ja ylläpitävät epätasa-arvoisia rakenteita yhteiskunnassa.

Sosiaalialan ammattilaisten tehtävänä on täten auttaa kansalaisia ymmärtämään etiikkaa ja toteuttamaan kansalaisoikeuksia, mikäli sosiaalista oikeudenmukaisuutta halutaan yhteiskunnassa edistää (Boddy & Dominelli 2017). Tiedon levittäminen yksilöiden elämästä antaa myös vastapuhetta yhteiskunnassa vallitsevalle individualistiselle identiteettipolitiikalle, jossa vastuu ihmisen tilanteesta sysätään yksilön omille harteille. Rakenteellisen sosiaalityön harjoittamisen voidaankin suuremmassa määrin yhteiskunnassa nähdä turvaavan sosiaalialan toiminnan eettisiä arvoja niin median rakenteissa kuin koko yhteiskunnan toiminnassa. Eettisten ohjeiden pohjalta tuotetut mediakuvaukset voivat vähentää stigmaa erilaisten avun tarpeiden ja sosiaalisten ongelmien ympärillä. Seuraavaksi siirryn määrittelemään tarkemmin, mitä sosiaalisella stigmalla tarkoitetaan ja miten se mediaympäristössä mahdollisesti rakentuu.

2.3. Sosiaalisen stigman rakentuminen mediaympäristössä

Määrittelen tässä osiossa sosiaalisen stigman ja pyrin kartoittamaan sen rakentumista mediaympäristössä. Yhteiskunnassamme on paljon stigmatisoivia rakenteita, joiden ilmenemismuoto voi tulla näkyväksi median esitystavoissa. Median tiedotusvoiman nähdään vaikuttavan hyvinvoinnin muotoutumiseen yhteiskunnassa. Esimerkiksi tiedotustavoilla on havaittu olevan suora yhteys toimeentulotukea saavien ihmisten hyvinvoinnin kokemukseen (Martin ym. 2022). Leimautumisen mahdollinen vaikutus on sosiaalinen stigma, jonka yksilö voi sisäistää. Yksilön elämässä vallitsevalla stigmalla on suora vaikutus yksilön hyvinvointiin. Yksilön kokemalla stigmalla on havaittu olevan yhteys muun muassa trauman oireisiin ja lisääntyneeseen stressin kokemukseen (Gonzalez ym. 2016).

Goffman (1963) on määritellyt aikoinaan stigman muiden halveksimaksi henkilön ominaisuudeksi, joka syntyy erilaisuuden käsityksistä (Martin ym. 2022). Tämä sosiaalinen stigma perustuu yhteisön asettamiin ideologisiin normeihin, joihin jokaisen kansalaisen uskotaan pyrkivän. Yhteiskunnan ideologisiin normeihin sopimattomuus voi saada yksilölle aikaan huonommuuden tunteen. Huonommuuden kokemukseen liitetään usein myös yksilön kokemaa häpeää, joka syntyy vuorovaikutuksessa yksilön ja yhteiskunnan välillä. Sosiaalinen stigma liittyy tilanteisiin, joissa yksilö uskoo elämäntilanteensa olevan yhteisössä halveksittava ja epänormaali, mikä tuottaa täten alemmuuden kokemuksen yksilölle. (Kaltiala-Heino ym. 2001.) Stigmaan olennaisesti liitetään siis käsitys

erilaisuudesta verrattaen valtaväestöön (Martin ym. 2022). Vaikeassa elämäntilanteessa oleva henkilö saattaa täten siis joutua kokemaan epämieluisia ja ristiriitaisia tunteita omaan identiteettiinsä liittyen konkreettisen hankalan elämäntilanteensa lisäksi.

Stigmat erilaisten avun tarpeiden ympärillä ovat laajalle levinneitä ja niillä on merkittäviä vaikutuksia stigmaa kokevien ihmisten elämässä ja yhteiskunnassa. Leimautumisen kaksi pääseurausta tutkimusten mukaan ovat ovat ennakkoluulot ja syrjintä (Clement ym. 2013). Ennakkoluulojen ja syrjinnän lisääntymistä yhteiskunnassa tutkimusten mukaan voi edistää henkilöistä halveksittavien ominaisuuksien mainitseminen mediakuvauksissa (Martin ym. 2022). Esimerkiksi tiedottaessa työttömyydestä, jos kuvauksessa ilmenee vain ihmisen kyvyttömyys työelämään, ei rakenneta kokonaisvaltaista ihmisen elämäntilannetta kunnioittavaa kokonaiskuvaa. Tällaiset stereotyyppiset kuvaukset sisältävät usein suppeita esityksiä, joissa esiintyy paljon muun muassa sukupuolittuneisuutta sekä rodullistavia kuvauksia esitysten kohteista (Smith ym. 2022). Kuvatut vinoutumat tiedotuksessa voivat johtaa kielteisiin arvioihin ja ennakkoluuloihin kuvausten kohteena olevien henkilön luonteesta (Martin ym. 2022). Tätä kautta kuvaamisen tapa vääristää myös ilmiön hahmottamisen mahdollisuutta median välityksellä.

Mediakuvausten kautta medialla on suuri rooli stigman tuottamisessa tai sen vähentämisessä erilaisten avun tarpeiden ympäriltä. Pahimmillaan mediakuvaukset voivat toimia symbolisena väkivaltana ihmisryhmiä kohtaan, joiden elämässä vallitsee erilaisia avun tarpeita. Sosiaalisesta stigmasta on haittaa yksilölle mutta sillä on vaikutuksia myös yhteiskunnallisella tasolla. Sosiaalinen stigma voi häivyttää yhteisöltä panoksen, jonka stigmasta kärsivät ihmiset voisivat käyttää puhuakseen asiasta avoimesti ilman pelkoa leimautumisesta (Clement ym. 2013). Mediadiskurssit näyttäytyvät täten samaan aikaan jo olemassa olevien sosiaalisten käytäntöjen muodostamina mutta näyttelevät myös olennaista osaa uusien sosiaalisten käytäntöjen muodostumisessa (Martin ym. 2022). Tämä tarkoittaa sitä, ettei median roolia asioiden ja ilmiöiden muotoutumiseen voi nähdä staattisena tilana vaan pikemminkin kommunikoivana ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Seuraavaksi siirryn käsittelemään, mitä medialla konkreettisesti tässä tutkimuksessa tarkoitetaan ja mikä media-alustan rooli tiedon tuotannossa on.

2.4. Media yhteiskunnallisen puheen alustana

Sosiaalityön kentällä mediatutkimusta on tehty vähän. Tämä havainto tulee näkyväksi pelkästään jo siinä, että tutkimusmateriaalia tutkielmaani on ollut ajoittain haastavaa löytää. Media ymmärretään puheessa laajaksi käsitteeksi, jonka takia on syytä kartoittaa, mitä tässä tutkimuksessa median käsitteellä tarkoitan. Yleisesti ottaen medialla tarkoitetaan usein kaikkea viestintään liittyviä viestintämenetelmiä tai viestin välittäjiä. Media nähdään kanavana, jonka avulla erilaisia viestejä välitetään kansalle (GOV.UK 2011). Viestintää ihmisten välillä on monenlaista ja se voi luonteeltaan olla tuotettua puhetta, nonverbaalista elekieltä tai kirjoitettua sanomaa.

Tässä tutkimuksessa käytän median käsitettä perustuen ajatuksiin kansalaisten tiedon vastaanottamisen areenana. Laajimmillaan median käsite pitää sisällään jokaisen joukkoviestinnän erilaisen muodon, jossa erilaisista lähteistä koottua sisältöä tuotetaan yleisölle luettavaksi joko painetussa tai sähköisessä muodossa (Wiio 2006, 19–20). Median käytöllä on havaittu olevan paljon etuja yksilöille, yhteisöille ja organisaatiolle. Median käytön etuja ovat muun muassa kansan tiedon saannin helppous ja yhteydenpidon vaivattomuus toisiin ihmisiin. Lisäksi median käytöllä on havaittu olevan mahdollisuus edistää avointa vuoropuhelua eri ihmisryhmien välillä ja tätä kautta lisätä solidaarisuutta yhteiskunnassa. (Boddy & Dominelli 2017.)

Media ymmärretään viestinnän tutkimuksessa myös julkisuuden synonyymiksi (Wiio 2006, 19). Tämä ajatus perustuu Jürgen Habermasin (1985) ajatuksiin julkisuudesta, joissa media nähdään yhteiskunnallisena tilana. Julkisuutta ajatellaan siis muodostuvan jokaisessa keskustelussa, jossa ihmiset kerääntyvät yleisöksi (Habermas 1985). Tutkimuksessani ilmenee massamedian eri ilmenemismuotoja kuten eri maiden päivittäislehtiä sekä uutiskanavia. Media tässä tutkimuksessa tarkoittaa siis erilaisten joukkoviestimien muodostamaa kokonaisuutta, joka toimii alustana yleisön, esittäjän ja esityksen kohteen välillä. Media lähettäessään katsojalle erilaisia viestejä, voidaan media nähdä viestintävälineen lisäksi myös sosiaalisen todellisuuden rakentajana. Median esitykset sisältävät itsessään paljon merkityksiä ja tätä kautta se on olennainen osa yhteiskunnan rakentumisessa. Media voidaan tästä näkökulmasta nähdä myös kommunikaation sosiaalisena välikappaleena (Wiio 2006, 19).

Suomessa jokaisella kansalaisella on jonkinlainen suhde mediaan. Yksilön suhde voi kuitenkin vaihdella välinpitämättömästä intohimoiseen. Mediaa ylipäättään Suomessa käytetään paljon ja tästä syystä Suomi lukeutuu maailman mediatietoisimpiin kansoihin (Olkinuora 2006, 8—9). Median eri muodot ovat arjessa koko ajan läsnä ja median erilaisia sisältöjä kulutetaan enemmän kuin koskaan ennen. Tämän takia onkin perusteltua väittää, että yhteiskunnassa median kautta jaetut esitykset vaikuttavat suuresti suomalaisten tiedon käsityskykyyn ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä.

Yksilön sosiaalinen asema ja elämäntilanne vaikuttavat kuitenkin paljon siihen, millaista median sisältöä yksilö käyttää (Olkinuora 2006, 9). Valintaa käytetyistä median alustoista ja sisällöistä ei välttämättä tehdä tiedostetusti itse, vaan valinnat ovat yksilön koko elämäntilanteen muodostamia. Erityisesti tämän takia sosiaalityön kentällä on tärkeää pohtia, miten mediassa ilmenevät erilaiset esitys- ja puhutavat liittyvät sosiaalisen stigman muodostumiseen erilaisten avun tarpeiden ja sosiaalisten ongelmien ympärille. Seuraavaksi siirryn pohtimaan, miten erilaisten median esitystapojen kautta luodaan yhteistä sosiaalista todellisuutta.

2.5. Yhteiskunnalliset diskurssit median rakenteissa

Tutkielmassani tarkastelen, miten median esitystavat luovat käsityksiä erilaisista avun tarpeista ja sosiaalisista ongelmista yhteiskunnassamme. Ajatuksia mielikuvien rakentumisesta voidaan lähestyä monesta näkökulmasta, mutta tässä tutkielmassa hyödynnän Stuart Hallin (1932-2014) ajatuksia representaatiosta sekä Michel Foucault'n (1926-1984) teoriakehystä diskursseista ja diskurssien välityksellä ylläpidettävistä vallan tematiikoista. Tässä luvussa minulla on edellä mainittujen teorioiden valossa tarkoituksena tarkastella, millaisista lähtökohdista sosiaalinen todellisuus yhteiskunnassa mediakuvausten välityksellä rakentuu.

Mediassa esiintyviä esitystapoja voidaan kutsua representaatioiksi. Representaatiolla tarkoitetaan prosessia, jossa kulttuurin jäsenet käyttävät kieltä tuottaakseen merkityksiä erilaisille asioille ja ilmiöille (Hall 2013, 45). Representaatioiden välityksellä kulttuuria voidaan luoda kahdella toisiinsa liittyvällä järjestelmällä. Ensimmäinen näistä järjestelmistä mahdollistaa kielen välityksellä merkitysten antamisen asioille. Esimerkiksi satunnainen henkilö voidaan nimetä tietyn maan kansalaiseksi. Kielen välityksellä on siis mahdollisuus

rakentaa yhteistä todellisuutta ympärillä vallitsevista asioista. Toinen järjestelmän osuus sen sijaan riippuu siitä, miten merkitysten sekä todellisuuden välille rakennetaan vastaavuuksia. Vastaavassa tilanteessa tällä tarkoitetaan sitä, miten kuvattu ihminen rakennetaan osaksi tietyn maan kulttuuria. Näitä sopimuksia ei ole luonnollisesti olemassa, vaan tämä järjestelmän osuus liittyy sosiaalisiin sopimuksiin. Kuvatussa tilanteessa pohdittavaksi tulee kansalaisiin liitetyt erilaiset odotukset ja se, miten näitä ideologioita kuvataan. (Hall 2013, 5—14.)

Kuvatut merkityksenannot ovat keskiössä kulttuurissamme ja siinä, miten yksilöt kokevat kuuluvansa tietyn kulttuurin jäseniksi (Hall 2013, 14). Tämä kokemus on myös keskiössä siinä, miten hyväksytyksi ihminen oman elämäntilanteensa suhteessa median kuvauksiin kokee. Mikäli elämäntilanteita esitetään suppeasti ja vahvasti normeihin nojaten, voi mediassa ilmetä syrjäyttäviä ja stigmatisoivia rakenteita. Representaatioilla on siis tästä syystä paljon valtaa määritellä se, miten esityksen kohde ideaalin kansalaisen kuvaan asemoituu. Näitä representaatioiden merkityksenantoja ja niiden kantamia valta-asetelmia on mahdollista tutkia syvemmin filosofi Michel Foucault'n ajatuksiin nojaten. Foucault'n tunnettu analyysi perustuu kielen välittämien vallan, diskurssien ja subjektien välisten yhteyksien tarkasteluun (Hall 2013, 29—34). Foucaultin teoriassa uskotaan, että jokainen esitystapa kantaa mukanaan sanomaa, mikä on löydettävissä syvällisellä representaation tarkastelulla.

Representaatioita on Foucaultin teorian mukaan mahdollista tarkastella diskurssin käsitteen kautta. Diskurssi (*discourse*) on olennainen työkalu kielellisten merkkien merkitysten analysoinnissa. Erilaisilla käytetyillä diskursseilla nähdään olevan vuorovaikutuksellisia ja sosiaalisia seurauksia sekä ehtoja yhteiskunnan toiminnassa (Hall 2013, 29). Erilaisten diskurssien ja representaatioiden todelliset vaikutukset yhteiskunnan toimintaan saavat siis aikaan sen, ettei kuvauksia voi käsitellä vain pelkästään esittämisen muotoina. Foucault uskoi myös, että tiedolla ja vallalla on yhteys. Tässä uskomuksessa tieto liittyy ensinnäkin vastaanottajan valtaan ja oikeuteen saada tietoa, mutta myös kirjoittajan positioon tiedon välittäjänä (Hall 2013, 33). Representaatioita sekä diskursseja tarkasteltaessa tuleekin keskittyä siihen, millaisesta lähtökohdasta tietoa välitetään. Tiedon tuotto mistä tahansa asiasta sisältää aina jonkinlaisen position, joka muovautuu joko valtaa horjuttavaksi tai vahvistavaksi rakenteeksi median välitysvoiman kautta.

Esitystavat luovat sosiaalista todellisuutta ja tätä kautta muovaavat yhteiskunnassa ihmisten käsityskykyä esitettävistä asioista. Foucault uskoi myös, että kysymys tiedon soveltamisesta on tärkeämpää kuin tiedon totuudenmukaisuus (Hall 2013, 30). Jaettu tieto siis tehokkaalla esitystavalla vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan vaikkei esitetty asia olisikaan todenmukaista. Käytännöksi ja todeksi mediakuvausten välityksellä esitetty tieto muuttuu viimeistään siinä vaiheessa, kun tiedon kautta muodostamme käsityksiä mediassa esitetyistä asioista. Tämä voi ilmetä esimerkiksi konkretiana siinä, millaisia käytännön toimia yhteiskuntana ajattelemme tietyn ilmiön ratkaisemiseksi vaativan. Mikäli avun tarpeita esimerkiksi mediassa kuvataan vahvasti yksilön oman käyttäytymisen syynä, voidaan esitystavan kautta yleisössä tämä asia hyväksyä totuutena.

Sosiaaliset ja kielelliset sopimukset ovat aina määrittäjiensä mukaisia (Hall 2013, 9). Tämä on muistettava mediaa kulutettaessa. Käytetyt esitystavat merkitsevät sekä merkityksellistävät yhteiskunnassamme vallitsevia asioita ja ilmiöitä tiedon tuottajan näkökulmasta. Representaatioihin sekä diskursseihin median rakenteissa on siksi syytä kiinnittää huomioita, sillä jaetun tiedon kautta muovautuvat valta-asetelmat tulevat todeksi vaikuttamalla yhteiskunnan toimintaan sekä pahimmillaan suoraan tiettyjen ihmisryhmien oikeuksien toteutumiseen ja arjessa pärjäämisen mahdollisuuksiin. Seuraavassa luvussa siirryn kuvaamaan, miten käytännössä tämä tutkimus on toteutettu.

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1. Tutkimuksen tavoite

Tutkimukseni tavoite on tuottaa tietoa siitä, miten median erilaiset esitystavat tuottavat stigmaa erilaisten avun tarpeiden ympärille. Aiheen tutkiminen on tärkeää, jotta jatkossa sosiaalityössä voidaan tutkia myös sitä, miten median esittämistavoilla voidaan vähentää stigmaa aiheiden ympäriltä mediakontekstissa. Tämä osoittautuu tämän tutkielman tulosten valossa tärkeäksi rakenteellisen sosiaalityön tehtäväksi. Tutkimuksen ongelmanasettelun kautta on mahdollista siis pohtia myös sitä, minkälaisia vastatoimia rakenteellisella sosiaalityöllä on stigman poistamisessa aiheiden ympäriltä ja yhteiskuntaan hyväksyvemmän ilmapiirin luomisessa.

Tutkielmassani pyrin vastaamaan kysymykseen: miten median esitystavat luovat stigmaa erilaisten avun tarpeiden ja sosiaalisten ongelmien ympärille? Pyrin tutkimuksessani tekemään yleiskatsauksen erilaisten sosiaalisten ongelmien ja avun tarpeiden esittämiseen mediassa. Sosiaalityö työskentelee laajasti erilaisten sosiaalisten ongelmien sekä avun tarpeiden kanssa, minkä takia en ole rajannut tutkimustani käsittelemään tiettyä sosiaalityön organisaatiota koskevaa viestintää. Tästä johtuen analysoimissani artikkeleissa ovat edustettuina monenlaiset yhteiskunnassa esiintyvät avun tarpeet ja sosiaaliset ongelmat. Rajausta tietyn sosiaalisen ongelman tai avun tarpeen mediakontekstin tutkimiseen ei ole myöskään ollut mahdollista tehdä, sillä tutkittua tietoa en kohdennetusti tekemilläni hauilla riittävästi löytänyt.

3.2. Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Toteutan kandidaatin tutkielmani sosiaalityön tutkinto-ohjelman ohjeiden mukaisesti review-menetelmällä. Laadullisessa kirjallisuuskatsauksessa tarkastelen, miten jo olemassa olevassa tutkimuskirjallisuudessa aihetta liittyen tutkimukseeni on käsitelty. Kirjallisuuskatsauksessa valittujen aineistojen pohjalta pyritään tuottamaan tiivistelmä jo tutkitun tiedon perusteella sekä soveltamaan aikaisempien tutkimusten tuloksia liittyen tutkimuksen aiheeseen (Kallio 2006, 18–21). Kandidaatin tutkielmassani käyttämäni tutkimusmenetelmää voidaan määrittää ongelmaa kuvaavaksi temaattiseksi analyysiksi. Temaattiselle analyysille olennaista on järjestää ja ryhmitellä tutkittua aineistoa tutkimuksen

tutkimuskysymykseen vastaavaan muotoon (Braun & Clarke, 2006). Muutoin laadullisen tutkimuksen toteutustapa on suhteellisen vapaa ja tutkijan määriteltävissä.

Laadullinen tutkimus voidaan jakaa viiteen vaiheeseen (Kallio 2006, 21–24). Ensimmäisessä vaiheessa määritellään tutkimusongelma ja tutkimusaiheen olennaiset avainkäsitteet. Tämän jälkeen alkaa tutkimusaineiston kokoaminen, jolla luodaan tutkimukselle pohja. Tutkimukseen tietoa haetaan eri lähteistä ja tietokannoista tutkimukseen määritettyjä avainsanoja hyödyntäen. Tämän jälkeen siirrytään aineiston analyysiin, jossa tutkimustulokset analysoidaan esitettävään muotoon. Viimeisenä vaiheena on argumentaation rakentaminen, jossa luodaan tutkijan oma pohdinta liittyen aiheeseen aiemmin tuotetun tiedon pohjalta. Tutkimusta tehdessä nämä vaiheet eivät kuitenkaan välttämättä etene kronologisesti, vaan edellisiin kohtiin voi tarpeen vaatiessa palata. (Kallio 2006, 21–24.)

Tutkimuksessa on tärkeää pyrkiä objektiiviseen tiedonkäsittelyyn vaikka tämä Kallion (2006) mukaan on kuitenkin kokonaisuudessaan täysin mahdotonta, sillä kirjallisuuskatsauksessa avainasemassa on tutkijan oma pohdinta liittyen aiheeseen. Tutkimusta tehdessäni olen kuitenkin pyrkinyt pitämään mielessä, että omat asenteeni ja ennakkoluuloni aiheeseen liittyen voivat vaikuttaa lopullisiin tutkimustuloksiin jonkin verran. Tästä syystä olen pyrkinyt koko prosessin ajan suhtautumaan kriittisesti saamiini tutkimustuloksiin.

3.3. Aineiston kuvaus ja analyysi

Laadullisen tutkimukseni tutkimusaineisto koostuu yhdeksästä kansainvälisestä tieteellisestä vertaisarvioidusta artikkelista. Tutkimuksissa on tutkittu median esitystapoja liittyen erilaisiin avun tarpeisiin sekä yhteiskunnassa esiintyviin sosiaalisiin ongelmiin (ks. Liite 1). Tutkimuksessani käytetyt artikkelit perustuvat muualla kuin Suomessa tehtyyn tutkimukseen, sillä kotimaista tietoa aiheesta tiedonhakuprosessin aikana ei löytynyt. Tutkimusaineiston muodostaa yksi Yhdysvalloissa, yksi Kanadassa, yksi Belgiassa, kaksi Englannissa ja neljä Australiassa tuotettua vertaisarvioitua tieteellistä tutkimusta. Tutkimuksessani käyttämieni aineistojen laajempi kuvaus löytyy taulukkona liitteestä tutkielman lopusta.

Kandidaatin tutkielmani tekeminen alkoi etsimällä yleisesti tietoa aiheesta. Etsin tietoa eri hakusanoilla Google-hakukoneesta, mikä auttoi tutkimusaiheen yleisteeman hahmottamisessa. Aiheen yleisen hahmottamisen jälkeen siirryin Tampereen Yliopiston Andor-tietokantaan tekemään tarkempia hakuja. Aloitin suomenkielisillä hauilla ja tein tämänkaltaisia hakulausekkeita: ”*sosiaalityö AND representaatio*”, ”*sosiaalityö AND media*” ja ”*sosiaalityö AND media AND stigma*”. Useita hakuja tehdessäni Andor-tietokannasta näillä hakusanoilla suomenkielistä tietoa ei löytynyt. Hakusanoilla löytyi vain Pro Gradu-tutkielmia ja muutama kirja. Tässä vaiheessa päätin tehdä samat haut englanniksi hakulausekkein: ”*social work AND representation*”, ”*social work AND media*”, ”*social work AND media AND stigma*” sekä ”*media, stigma AND social problems*”.

Englanninkielisillä hakulausekkeilla tutkimustuloksia alkoi löytyä. Tuloksia kertyi yhteensä noin 4000 kahdella viimeisellä hakulausekkeella, jotka osoittautuivat tämän tutkimuksen kannalta toimiviksi. Löysin artikkeleita, jotka käsittelivät aihepiireiltään monipuolisesti erilaisia avun tarpeiden sekä sosiaalisten ongelmien esitystapoja. Hakutuloksia ei kuitenkaan löytynyt gerontologista sosiaalityötä tai maahanmuuttoa koskevista aihepiireistä. Tämän takia tein muutaman kohdennetun tietokantahaun Andoriin näiden asiakasryhmien perusteella: *immigrant AND stigma AND media* sekä *gerontological AND stigma AND media*.

Näiden hakujen jälkeen tutkimusaineistooni vahvistui yhdeksän kansainvälistä tieteellistä artikkelia. Aineistoni valinta- ja poissulkukriteerit olivat seuraavat:

Valintakriteerit	Poissulkukriteerit
Tieteellinen vertaisarvioitu artikkeli	Ei tieteellinen tai vertaisarvioimaton artikkeli
Julkaistu vuonna 2010 tai sen jälkeen	Julkaistu ennen vuotta 2010
Suomen tai englanninkielinen	Muu kuin suomen tai englanninkielinen
Maksuton	Maksullinen
Artikkeli vastaa tutkimuskysymykseen	Artikkeli ei vastaa tutkimuskysymykseen

Taulukko 1: Tutkimuksen valinta- ja poissulkukriteerit

Kandidaatin tutkielmassani sovelsin analyysimenetelmänä teemoittelua. Teemoittelu on aineiston analyysitapana suositeltava käytännön ongelman ratkaisemisessa. Teemoittelun

avulla voidaan analysoitavista tutkimuksista koostaa tietoa pelkistämällä tuloksia teemojen alle. (Eskola & Suoranta 1998, 127–128.) Olen tutkimuksessani pyrkinyt tähän siten, että käyttämäni teoria sekä tutkimusaineistosta löytyvät tulokset keskustelisivat keskenään. Tekemäni teemoittelu on mahdollista jakaa kolmeen vaiheeseen. Aloitin lukemalla kaikki valikoituneet tutkimusartikkelit huolellisesti läpi. Tämän jälkeen kävin artikkelit läpi uudestaan ja kokosin artikkeleista yhdistäviä sekä toistuvia teemoja käsitekartoilte. Yhteisten teemojen löytymisen jälkeen aloin analysoimaan alustavia tutkimustuloksia tarkemmin alustavien otsikkojen alle: kuulumattomat äänet, hiljaiset rakenteet, diskurssi mallikansalaisesta, epätarkat ja puutteelliset kuvaukset. Alustavien otsikkojen muotoutumisen jälkeen aloin kokoamaan tietoa Word-alustalle kunkin otsikon alle ranskalaisin viivoin. Lopuksi aloin rakentaa löytämäni tiedon pohjalta tutkimukseni argumentaatiota liittyen löytämiini tutkimustuloksiin.

Tutkimukseni tekoa on jokseenkin vaikeuttanut artikkeleiden kansainvälisyys ja vieraskielisyys. Olen pyrkinyt huomioimaan nämä myös tehdessäni analyysiä. Suomenkielisiä vasteita joillekin tutkimuksessani käyttämille sanoille ja käsitteille on ollut vaikea löytää. Käännösvirheiden ja väärinymmärryksen mahdollisuus on siis olemassa tutkimuksessani vaikka olen systemaattisen tarkasti käynyt läpi valikoituneiden tutkimusartikkeleiden sisältöä. Seuraavassa luvussa esittelen tutkimusartikkeleista löytämiäni teemoja.

4. MEDIAN ESITYSTAPOJEN ONGELMAKOHTIA

Tutkimusaineistossa toistui neljä keskeistä teemaa käsiteltäessä erilaisia avun tarpeita. Nämä teemat ovat: tiedon yksinkertaistaminen ja epätarkkuus, yhteiskunnan rakenteellisiin ongelmiin liittyvä hiljaisuus, tiettyjen äänien kuulumattomuus ja vertaaminen mallikansalaiseen. Näillä esitystavoilla on suuri vaikutus siihen, millaiseksi erilaiset avun tarpeet sekä sosiaaliset ongelmat yhteiskunnassa mielletään. Teema tiedon epätarkkuudesta ja yksinkertaistamisesta käsittelee avun tarpeista sekä sosiaalisista ongelmista tehtyjä kuvauksia. Hiljaiset äänet-teemassa tarkastellaan, kuka avun tarpeista mediassa puhuu sekä keiden äänet sen sijaan ovat aiheita käsiteltäessä mediassa hiljaisia. Yhteiskunnallisten rakenteiden huomioimattomuus-teemassa tarkastelen median esitystapoja rakenteellisista ongelmista sekä sitä, miten esityksissä rakenteiden sijaan painottuu yksilön vastuu tilanteestaan. Viimeisessä teemassa eli diskurssissa mallikansalaisesta, tarkastelen sitä, millaista ihannetta ideaalikansalaisesta yhteiskunnassa ylläpidetään mediakuvausten keinoin, ja miten erilaiset avun tarpeet asemoituvat suhteessa näihin normi-ihanteisiin.

4.1. Tiedon yksinkertaistaminen ja epätarkkuus

Tutkimusaineiston perusteella keskeiseksi teemaksi nousi tiedon yksinkertaistaminen ja epätarkkuus tiedotettaessa erilaisista avun tarpeista sekä sosiaalisista ongelmista (esim. Lonne & Kerri 2014; Smith ym. 2022; Zufferey 2014). Tutkimusten mukaan erilaisia avun tarpeita ja sosiaalisia ongelmia kuvattiin raportoinnissa niukasti, eivätkä raportointien kuvaukset ottaneet laajoja yhteiskunnallisia ilmiöitä huomioon. Tämän voisi päätellä johtuvan ainakin siitä, että useat uutisoinnit ja tiedotukset, joita tutkimuksissa käsiteltiin, tiedottivat kohdennetusti tietyistä, yksittäisestä tapahtumasta. Tämä ei kuitenkaan poista asian ongelmallisuutta liittyen ilmiön kokonaiskuvan hahmottamiseen mediakuvausten välityksellä.

Smith ja kumppanit (2022) tutkivat miten naisten alkoholiriippuvuudesta tuotetaan tietoa mediassa pohjautuen vuosien 2019-2028 australialaiseen alkoholistrategiaan. Tutkimuksessa huomattiin, että ilmiön yksinkertaistamista esiintyy tutkimusten mukaan paljon tiedottaessa naisten alkoholiriippuvuudesta. Alkoholiriippuvaisia naisia kuvataan muun muassa elämäntilanteeltaan homogeeniseksi joukoksi. Sen sijaan sosiaaliset

näkökulmat kuten ihmisten erilaiset taustat ja elämäntilanteiden takana mahdollisesti vallitsevat sosiaaliset ongelmat kuten köyhyys ja syrjäytyminen, jäävät median esitystavoissa huomiotta. Tällaiset yksinkertaistetut kuvaukset riippuvuudesta ja alkoholin ongelmakäytöstä stigmatisoivat yksilön juomiskäyttäytymistä (Smith ym. 2022).

Sama ilmiö tiedon yksinkertaistamisesta toistuu mediakuvauksissa käsiteltäessä kodittomuutta. Zufferey (2014) tutkimuksessaan tutki, miten kodittomuutta kuvataan painetussa australialaisessa mediassa vuosina 2000-2011. Tutkimuksessa havaittiin, että asunnottomuutta esitettäessä mediassa harvoin haastetaan vakiintuneita käsityksiä ilmiöstä. Asunnottomuutta esitettäessä ei kyseenalaisteta, miten ilmiö on ongelmallinen yhteiskunnalle ja mihin olosuhteisiin ilmiön olemassaolo pohjautuu. Sen sijaan kodittomia ihmisiä esitetään mediakuvauksissa vakiintuneiden kodittomuuteen liitettyjen mielikuvien pohjalta. Asunnottomia näissä kuvauksissa luonnehditaan laiskoiksi ja toivottomiksi uhreiksi, jotka tarvitsevat kiireellistä yhteiskunnan apua (Zufferey 2014).

Epätarkat ja yksinkertaistetut kuvaukset näyttäytyvät myös tiedottaessa lasten hyväksikäytöstä. Lonne ja Kerri (2014) tutkimuksessaan tutkivat, kuinka tietoa tuotetaan lasten hyväksikäyttöä käsittelevissä australialaisissa lehtijutuissa vuosina 2008-2009. Tutkimuksen mukaan kuvaukset ilmiöstä ovat lyhyitä kuvauksia tapahtumista sekä lasten hyväksikäyttöön liittyvistä aiheista. Pahoinpitelytapahtumista tiedottaessa tutkimuksessa havaittiin, että tarinoilla on taipumus sekoittaa yleistettyihin kuvauksiin, joista puuttui oleellisia yksityiskohtia tapahtuman kontekstista. Näitä tutkimuksen mukaan olivat muun muassa uhrin ikä, uhrin ja rikoksentekijän suhde. Myöskään uhrin perhetyyppiä ei mainittu usein, paitsi siinä tilanteessa, kun perheeksi kuvattiin moniavioinen tai lahkollinen perheympäristö. Lahko- tai moniavioiset perheet kuvattiin australialaisessa lehdistössä usein ulkomaailaistaisiksi perheiksi (mt.).

Tutkimuksessa havaittiin myös, että raportointi seksuaalisesta ja fyysisestä hyväksikäytöstä oli helposti yliparantavaa. Näissä tapauksissa raportointi oli usein muotoiltu uutisarvoiseen muotoon, joka pitää yllä lukijan kiinnostusta (Lonne & Kerri 2014). Tämä ilmiö näkyy pelkästään jo siinä tutkimustuloksessa, että lasten hyväksikäytön raportoinnissa painottuu suhteellisesti enemmän fyysisen väkivallan sekä seksuaaliseen hyväksikäyttöön perustuvat kuvaukset kuin henkisen väkivallan ja muun laiminlyönnin muodot. Jälkimmäiseksi mainittu lasten laiminlyönnin muoto on kuitenkin todellisuudessa yhteiskunnassa huomattavasti yleisempää (Lonne & Kerri 2014). Tällainen vinouma vääristää ilmiötä lasten

hyväksikäytöstä sekä tukee havaittua median taipumusta tiedottaa asioista lukijalle mielenkiintoisella tavalla.

Suppeista ja yksinkertaisista mediakuvauksista johtuen median esitystavat eivät tee näkyväksi ilmiötä siitä, mikä kaikki mediassa on näkymätöntä ja kuka ilmiön kuvauksista hyötyy. Tämä ongelma tulee näkyväksi, kun mietitään eri ilmiöiden esityksiä. Zufferey (2014) kodittomuuden esitystapoja analysoivassa australialaisessa tutkimuksessaan havaitsi, että yksinkertaistetuilla kuvauksilla pidetään yllä lukijoiden tietämättömyyttä liittyen erilaisiin sosiaalisiin ongelmiin. Tutkimuksen mukaan naisten pääasiallista kodittomuuden syytä eli perheväkivaltaa, kuvataan todella harvoin kodittomuutta koskevissa mediakuvauksissa (mt.). Sen sijaan mediakuvaukset keskittyvät näkyvään kodittomuuteen kuten kadulla nukkuihin, tehden näkymättömäksi muut yhteiskunnassa ilmenevät kodittomuuden muodot ja syyt.

Käsitellessään asioita suppeasti ja yksinkertaistetulla tavalla media jättää paljon valtaa lukijalle itselleen tehdä omia päätelmiä aiheesta, mitkä perustuvat usein yleistettyihin kuvauksiin erilaisista avun tarpeista sekä sosiaalisista ongelmista (Lonne & Kerri 2014). Tiedottamisen yksinkertaisuus ja epätarkkuus tuottaa stigmaa kuvattujen aiheiden ja ilmiöiden ympärille kuten myös yhteiskunnan rakenteellisiin ongelmiin liittyvä hiljaisuus, jota käsittelem tarkemmin seuraavassa luvussa.

4.2. Yhteiskunnan rakenteellisiin ongelmiin liittyvä hiljaisuus

Sosiaalityössä kohdatut asiakkaiden haasteet ovat oleellisessa yhteydessä yhteiskunnan rakenteisiin. Yhteiskunnan rakenteet osittain tuottavat sekä ylläpitävät erilaisia haasteita, jotka esiintyvät erilaisia avun tarpeita omaavien ihmisten arjessa. Tutkimusaineistossani kuitenkin painottuu avun tarpeista ja sosiaalisista ongelmista tiedottaessa hiljaisuus yhteiskunnan toimimattomista rakenteista (Esim. Larsen & Thomas 2013; Lonne & Kerri 2014; Martin ym. 2022; Smith ym. 2022; Zufferey 2014). Tämä havainto on linjassa aiemmin tässä tutkielmassa pohtimieni tematiikkojen kanssa liittyen individualistisen ideaalin vallitsemiseen yhteiskunnassa, jossa avun tarpeiden ilmaantuminen paikannetaan usein yksilötasolle.

Martin ja kumppanit (2022) tutkivat miten toimeentulotukea saavien ihmisten elämää kuvattain australialaisissa media-artikkeleissa vuosina 2001-2016. Tutkimuksessa

havaittiin, että medialla on taipumus kuvata toimeentulotuen saamista yksilöllisistä kertomuksista käsin. Näillä kuvauksilla ylläpidetään negatiivisia mielikuvia liittyen toimeentulotukea saaviin ihmisiin. Tutkimuksen mukaan median kuvauksissa erilaisista avun tarpeista painottuu yksilön vastuu omasta elämäntilanteestaan. Tilanteesta esitetään kuvauksia siten, että ne esittävät yksilön elämässä vallitsevia olosuhteita sekä siihen johtaneita tekijöitä henkilökohtaisten epäonnistumisten ja huonon käytöksen syynä (Martin ym. 2022; Larsen & Thomas 2013).

Tämä sama yksilöä syyttävä tiedottamisen tapa tulee näkyväksi myös Larsenin ja Thomaksen (2013) tutkimuksessa, jossa tutkittiin miten köyhiä ja hyvinvointietuuksien saajia kuvataan Englannin mediassa vuosina 2004-2009. Tutkimuksessa havaittiin, että käsiteltäessä maahanmuuttajien kotoutumista mediakuvaukset mainitsivat vain harvoin rakenteellisia ongelmia kuten yhteiskunnassa esiintyvää syrjintää. Kuvauksissa sen sijaan keskityttiin anonyymeihin kuvauksiin, joissa oli havaittavissa huomiota herättäviä ongelmanasetteluja. Nämä kuvaukset perustuivat usein köyhyyden kuvaamiseen petoskielen kautta. Petoskielellä viittaa puhetapoihin, joissa median erilaiset esitystavat tuottavat puhetta hyvinvointietuuksien ja -palveluiden väärinkäytön näkökulmasta (Larsen & Thomas 2013).

Hiljaisuus yhteiskunnan rakenteellisista ongelmista toistuu myös naisten alkoholinkäyttöä käsittelevissä mediakuvauksissa. Artikkeleissa usein kuvaamatta jää yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet saada apua yksilön elämässä vallitsevaan elämäntilanteeseen. Ilmiön taustoittaminen yhteiskunnallisista rakenteista kuten hankalasta ja hitaasta pääsystä terveydenhuollon tukitoimien piiriin, tulevat käsitellyksi mediakuvauksissa vain harvoin. (Smith ym. 2022.) Todellisuudessa nämä yhteiskunnan rakenteelliset epäkohdat saattavat yksilön elämässä lisätä ja ylläpitää päihteiden käyttöä. Yksilöiden mahdollista heikkoa taloudellista tilannetta tai asuinpaikkaa maaseudulla ei myöskään käsitellä, jotka voivat pahimmillaan estää täysin tukipalveluiden piiriin pääsyn. Tutkimuksessa havaittiin myös, että tätä rakenteiden näkymättömyyttä korostaa omalta osaltaan myös individualistinen lääketieteen diskurssi, jossa ilmiötä kuvataan haittojen minimoinnin näkökulmasta. Haittojen minimointi kattaa terveydelliset, taloudelliset ja sosiaaliset päihteiden ongelmakäytön seuraukset, mutta näissä esitystavoissa vastuu haittojen vähentämisestä silti esitetään yksilön oman toiminnan kautta. (Smith ym. 2022.)

Ongelma liittyen yhteiskunnan rakenteellisten ongelmien käsittelemättömyyten näyttäytyä myös Lonnen ja Kerrin (2014) lasten hyväksikäyttöä tutkivien mediakuvausten tutkimuksessa. Tutkimuksessa havaittiin, että lastensuojeluviranomainen mainitaan uutisartikkeleissa vain harvoin. Mikäli mediakuvauksissa lastensuojeluviranomainen kuitenkin mainittiin lasten hyväksikäytön yhteydessä näyttäytyi maininnan syy usein korostettuna institutionaalisen epäonnistumisena. Lastensuojelussa vallitsevaa aikapainetta, suuria työmääriä tai työntekijöiden kokemia stressin kokemuksia mainittiin vain harvoin. Tällaiset kuvaukset jättävät yhteiskunnassa vallitsevien avunantomahdollisuuksien rajallisuuden huomiotta mediassa. Tutkimuksessa havaittiin myös, että tiedottaessa lasten hyväksikäytöstä harvemmin käsiteltiin systeemiseen ja rakenteelliseen pahoinpitelyihin vaikuttavia tekijöitä kuten sosiaalista epäoikeudenmukaisuutta, köyhyyttä, järjestelmällistä syrjintää tai rasismin vaikutuksia yksilön elämään. (Lonne & Kerri 2014.) Tällaiset kuvaukset supistavat kansan mahdollisuutta käsittää ilmiön laajuutta yhteiskunnassa, joka omalta osaltaan luo stigmaa erilaisten avun tarpeiden ja sosiaalisten ongelmien ympärille.

Mediakuvauksissa hiljaisuus yhteiskunnan rakenteista korostaa yksilöllistä vastuuta ihmisen elämäntilanteesta samalla peittäen laajempien rakenteellisten tekijöiden roolin kokonaiskuvassa. Hiljaisuus yhteiskunnan rakenteellisista ongelmista erilaisissa median esityksissä kasaa yksilölle vastuuta yhteiskunnan toimimattomista rakenteista, eikä näin ollen tunnusta olosuhteiden vaikutusta yksilöihin ja heidän hyvinvointiinsa. Tätä ilmiötä tukee myös se, etteivät avun tarvisijat saa mediassa tasapuolisesti mahdollisuutta tuottaa tilanteestaan tietoa. Seuraavassa luvussa käsitelen tätä teemaa tarkemmin: ketkä mediassa erilaisista avun tarpeista puhuvat ja keiden äänet kuvauksissa näyttäytyvät sen sijaan hiljaisina.

4.3. Tiettyjen äänien kuulumattomuus

Analysoimissani tutkimuksissa näkyy havainto, että tietyt äänet ovat mediakuvauksissa hiljaisia, kun tiedotetaan erilaisista ihmisten elämässä ilmenevistä avun tarpeista sekä yhteiskunnan sosiaalisista ongelmista (esim. Goethals ym. 2022; Lonne & Kerri 2014; Viladrich 2019; Zufferey 2014). Ongelmakohtaksi muodostui tutkimusten perusteella se, että asianomaiset tai avun tarjoajat itse tuottavat harvemmin puhetta elämäntilanteestaan. Suurin osa tutkimuksista tuo ilmi eri tahoja, jotka asianosaisten sijaan sosiaalisista

ongelmista ja niihin liittyvistä avun tarpeista mediassa puhuvat. Vallanjako puheen tuotossa tutkimusten valossa ei mediakuvauksissa näyttäydy tasaisena.

Vammaisuutta käsittelevien media-artikkeleiden analyysi kuudestatoista belgialaisesta lehdestä vuonna 2012 osoitti, että vammaisuutta kuvataan suhteellisen vähän mediassa. Tutkimuksen mukaan silloin kun vammaisuutta kuvataan, vammaisille itselleen annetaan mediassa harvoin puheenvuoro. Vammaiset kuvataan usein avuttomina uhreina, joita sympatisoidaan. Tutkimuksessa havaittiin myös, että vammaisuudesta tuotetaan tietoa usein hyväntekeväisyysjärjestöjen näkökulmasta. (Goethals ym. 2022.) Tämä ulkoistava esitystapa tekee kuvattavasta joukosta passiivisen, toisen apua vailla olevan ihmisryhmän, jolla ei ole omaa toimijuutta elämässään. Myöskin hyväntekeväisyys asetelmasta käsin tiedon tuottaminen voi helposti saada aikaan säälivän sävyn, jossa auttajia ylistetään ja avun saajia käsitellään suhteessa tarjottuun apuun. Tämä kuvauksen tapa tekee jokaiselle kuuluvan hyvän perusarjen riippuvaiseksi yhteiskunnan resursseista ja hyväntahtoisesta työvoimasta.

Sama ilmiö tiettyjen äänien hiljaisuudesta toistuu Viladrichin (2019) tutkimuksessa, jossa analysoitiin sitä, miten yhdysvaltalaisessa lehdessä The New York Timessa vuosina 2009-2017 käsiteltiin pakolaisuutta ja pakolaisten mahdollisuutta päästä sairaalahoitoon. Tutkimuksessa havaittiin paperittomien pakolaisten omien puheenvuorojen vähyyttä sekä se, että kuvaukset paperittomista pakolaisista ovat usein anonyymejä kuvauksia. Tutkimuksessa havaittiin, että kasvottomat kuvaukset ihmisistä ja ilmiöistä koetaan helposti uhkana yhteiskunnalle, mikä voi tuottaa vastenmielisyyteen perustuvaa puhetta ilmiötä kohtaan. Tutkimuksen perusteella näyttäytyy myös havainto siitä, että henkilökohtaisten ja avoimien kuvausten pohjalta ihmisten on sen sijaan helpompi ymmärtää kuvattavaa ilmiötä. (Viladrich 2019.)

Tiettyjen äänien kuulumattomuuden ongelma ei ole näkymätön myöskään naisten alkoholismia koskevissa mediakuvauksissa. Tutkimuksen mukaan alkoholi-riippuvuutta käsiteltäessä naisten omat äänet mediakuvauksissa usein syrjäytyvät diskursseilla sosiaalipolitiikan tai lääketieteen näkökulmista. Riippuvuutta kuvataan verrannollisesti psykologisiin tutkimuksiin, jotka kuvaavat alkoholin väärinkäytön psyykkisiä ja fyysisiä terveyshaittoja. (Smith ym. 2022.) Teema asianomaisten äänten syrjäyttämisestä näkyy myös lasten hyväksikäyttöä käsittelevien media-artikkeleiden tutkimuksessa. Mediassa harvoin ääntä annetaan rikoksen uhrille tai rikosentekijälle itselleen. Anteeksi- pyynnöt ja

tilanteenkartoittaminen asianomaisten näkökulmasta syrjäytyvät usein viranomaisten, poliitikkojen ja asiantuntijoiden näkökulmilla. Tutkimuksessa huomattiin, että näissä kuvauksissa puhujat ovat taipuvaisia tarjoamaan omia tulkintojaan tapahtumista. (Lonne & Kerri 2014.)

Ongelmakohtana myös tiedottaessa lasten hyväksikäytöstä ja lapseen liittyvistä rikoksista uutisartikkeleissa ensisijaisena lähteenä tutkimuksen mukaan näyttäytyy olevan poliisi tai tuomioistuin (Lonne & Kerri 2014). Rikosasioissa tämä toisaalta on luonnollista, että lain ja oikeusistuimien näkökulmaa käydään läpi media-artikkeleissa. Tilanne ei kuitenkaan ole täysin ongelmaton suhteessa saman tutkimuksen havaintoon siitä, että uutisartikkelit antavat harvoin äänen lastensuojeluviranomaiselle. Tämä käsittelytapa poliisin ja tuomioistuimen näkökulmasta tuottaa lähinnä rankaisevaa puhetta liittyen kansan ymmärrykseen siitä, mitä tilanteille liittyen erilaisiin avun tarpeisiin ja sosiaalisiin ongelmiin tulisi tehdä. Sosiaalialan ammattilaisten äänten hiljaisuus mediakontekstissa ei tuota tietoa ilmiöstä sosiaalihuollossa kuntouttavien ja ennaltaehkäisevien lähestymistapojen näkökulmasta (Lonne & Kerri 2014). Tämä ilmiö on merkittävässä yhteydessä etenkin siinä, millaisia toimia kansan keskuudessa tietyille ilmiölle ajatellaan tarvittavan.

Tiettyjen ilmiöiden kuvaamisen vähyyks sekä äänen vieminen eri ihmisryhmiltä asettaa kuvattavan ihmisryhmän epätasa-arvoiseen asemaan. Ulkopuolisten tekemät tulkinnat avun tarvitsijoiden elämäntilanteista sekä sosiaalisista ongelmista voivat tutkimusten mukaan tuottaa stigmaa aiheiden ympärille mediakontekstissa. Ennen kaikkea tällaiset epätasa-arvoiset käsittelytavat eivät tuota reilua, omakohtaista kokonaiskuvaa kuvauksen kohteesta. Äänien hiljaisuus ei myöskään rakenna kuvattujen ihmisten toimijuutta mediassa. Seuraavassa luvussa käsittelemme sitä, millaisia mediakuvauksia erilaisista avun tarpeista tehdään ja miten nämä kuvaukset asemoituvat yhteiskunnassa vallitsevaan ideaalikansalaisen käsitteeseen.

4.4. Vertaaminen mallikansalaiseen

Sosiaalityössä työskennellään usein jonkun ihmiselämää koskevan tyytymättömyyden kanssa. Tästä syystä ei ole ihme, että muutos epätyytyvästä tilanteesta parempaan on toivottu niin asiakkaan kohtaamisissa kuin yleisesti yhteiskunnassa. Tämä teema:

tiedotuksessa vertaaminen mallikansalaiseen toistui jokaisessa lukemassani artikkelissa (Clement ym. 2013; Fraser ym. 2016; Goethals ym. 2022; Larsen & Thomas 2013; Lonne & Kerri 2014; Martin ym. 2022; Smith ym 2022; Viladrich 2019; Zufferey 2014). Muutoksen korostuminen mallikansalaiseksi on tiedotuksessa ongelmallinen, sillä se saattaa tuottaa kuvauksen kohteille tunteen, etteivät nykyisinä kelpaa. Lisäksi tällainen tiedotustapa voi muokata yhteiskunnan asenneilmapiiriä tuomitsevaan suuntaan liittyen avun tarpeisiin ja sosiaalisiin ongelmiin (Viladrich 2019).

Fraserin ja kumppaneiden (2016) tutkimuksessa analysoitiin sitä, miten Kanadan mediassa tuotetaan puhetta ikääntymisestä sekä apulaitteiden käytöstä vuosina 2009-2013. Tutkimuksessa havaittiin, että yleisin esittämisen kautta muotoutuva stereotypia liittyen apulaitteita käyttäviin ihmisiin on epäpätevyys. Tämä stereotypia heijastaa käsitystä henkilön terveydentilasta ja siitä, ettei apulaitteita käyttävä yksilö kykene selviytymään työtehtävistään yhtä hyvin kuin ilman ilman apulaitteita toimiva yksilö. Tutkimustuloksissa näkyy myös havainto siitä, että ikääntyneiden sekä vammaisten taitoja epäillään mediakuvauksissa. Vammaiset aikuiset koetaan haavoittuviksi ja epäpäteviksi, minkä takia myös heidän työllistämisen esittämisessä ilmenee huolenaiheita. Nämä huolenaiheet liittyvät kysymyksiin ihmisen kyvyistä sekä työnantajien mahdollisuuksiin suunnitella työpaikkoja fyysisiä rajoituksia omaaville henkilöille (Fraser ym. 2016).

Sama ilmiö, vertaaminen mallikansalaiseen, näyttäytyy yleisesti tiedottaessa vammaisuudesta. Tiedottaessa vammaisuudesta eniten dominoiva puhetapa olettaa, että vammaisuus tarkoittaa rappeutumista ja kärsimystä (Goethals ym. 2022). Vamma esitetään mediakuvauksissa olettaen, ettei se voi tarkoita muuta kuin kohtalokasta katastrofia yksilölle. Tätä tukee myös tutkimuksen havainnot siitä, että vammaisuus kuvataan visuaalisessa materiaalissa usein kivun, surun ja kärsimyksen kautta. Tutkimuksessa tulee ilmi myös mediassa vallitseva esittämisen kehys, jossa uskotaan ihmisen parantamiseen. Tässä kehyksessä vamma nähdään yksilöllisenä ja lääketieteellisenä puutteena, joka on mahdollista parantaa tieteen keinoin. Vamman omaavat henkilöt kuvataan täten potilaina, jotka lääketieteellisillä keinoilla voidaan parantaa vammoistaan. (Goethals ym. 2022.)

Sama lääketieteellinen diskurssi näkyy myös mediaesityksissä käsiteltäessä naisten alkoholiriippuvuutta. Alkoholiriippuvaiset naiset kuvataan mediassa epäonnistuneina ihmisinä, jotka tarvitsevat pikaista lääketieteellistä apua pärjätäkseen elämässä (Smith ym. 2022). Tutkimuksen mukaan myös päihteitä käyttävät äidit kuvataan mediaesityksissä usein

vaarallisiksi, vastuuttomiksi ja lapsiaan vahingoittaviksi ihmisiksi. Tällaiset esitys- ja puhuvat tuottavat kuvatuista ihmisryhmistä vastuuttomia ja hankalia poliittisia aiheita, samalla tuottaen stigmaa epänormaaliuden näkökulmasta. Akuuttien oireiden ja biolääketieteellisten diagnoosien esittämisen mediassa on tutkimuksissa huomattu lisäävän ennakkoluuloja (Clement ym. 2013). Kirjoittaessa avun tarpeista sekä sosiaalisista ongelmista tulisi siis välttää tällaisten viestien sisällyttämistä mediaesityksiin. Nämä kuvaukset kuitenkin paljastavat tietoa yhteiskuntamme ideologisista käsityksistä nojaten niin sanottuun normaalin ihanteeseen (Smith ym. 2022).

Yhteiskunnan ideologiseen normaaliin vertaaminen näkyy myös tutkimustuloksissa liittyen köyhyyden ja hyvinvointietuuksien saamisen mediakuvauksiin. Tutkimustuloksen mukaan brittiläisissä artikkeleissa puhutaan hyvinvoinnin vastaanottajista usein epätoivoina ihmisinä (Larsen & Thomas 2013). Kuvauksissa kyseenalaistetaan köyhien työmoraalia sekä tuotetaan puhetta negatiiviseen sävyyn yksilön elämäntilanteesta. Tutkimuksessa nousee esiin myös epätasaisuus köyhyyden kuvaamisessa. Tutkimuksen mukaan hyvinvoivia kansalaisia kuvataan brittimediassa valkoihoisina. Tätä tukee myös Ruotsin ja Tanskan mediasisällöstä tehdyt havainnot, joissa hyvinvointietuuksien saajat ja köyhät kuvataan usein värikkäämpänä väestönosana. Tällaisilla visuaalisilla ja sanallisilla representaatioilla kuvataan, että huono-osaisuus esiintyy enemmän tietyissä ihmisryhmissä. Tilanne ei kuitenkaan yhteiskunnan todellisuudessa ole näin, sillä tilastojen mukaan mediakuvauksissa mustat ihmiset esiintyivät köyhinä 62% kun taas todellisuudessa yhteiskunnan toiminnassa tilastolukemat olivat 29%. (Larsen & Thomas 2013.)

Sama ilmiö mallikansalaiseen vertaamisesta toistuu myös kodittomuutta käsittelevissä mediakuvauksissa. Tutkimuksen mukaan mediaesityksissä kodittomiin usein viitataan laiskan uhrin käsitteellä. Tämäkin havainto on yhteydessä yhteiskunnan ideaaliin ja normatiivisiin oletuksiin kansalaisen käsitteestä. Kodittomuus näyttäytyy vastaparina yhteiskunnan ideaalille muun muassa ydinperheestä. (Zufferey 2014.) Asunnottomuutta esitetään sanojen kuten "kriisi" kautta, mikä kielii yhteiskunnan pyrkimyksestä poistaa ilmiö. Sama rankaisun ja syyttämisen tematiikka näkyy myös Viladrichin (2019) tutkimuksessa, jossa huomattiin, että nykyajan valtamedian maahanmuuttokehukset enimmäkseen rankaisevat laittomia maahanmuuttajia. Tämän on havaittu olevan yhteydessä kiristyneisiin politiikan esityksiin, joissa kielteiset asenteet maahanmuuttoa kohtaan ovat lisääntyneet 1960-luvulta lähtien (Viladrich 2019).

Martin ja kumppanit (2022) toivat tutkimuksessaan, jossa tutkivat miten toimeentulotukea saavien ihmisten elämää kuvataan australialaisissa media-artikkeleissa ilmi, että petoskielen lisääntyminen mediassa on kasvanut samaan aikaan, kun talouspolitiikka on kiristynyt. Tästä tutkimustuloksesta on huomattavissa yhteiskunnassa esiintyvien diskurssien vaikutus yhteiskunnallisessa ajassa. Ihannekansalaisen kuva on ajan mukana muuttuva. Samassa tutkimuksessa havaittiin myös, että petoskielen lisääntyminen mediakuvauksissa liittyen työikäisiin toimeentulotukea saaviin ihmisiin on yhteiskunnassa kiristänyt valvontaa liittyen erilaisiin hyvinvointietuuksiin (Martin ym. 2022). Yhteiskunnassa legitimoitu kuva tietystä ilmiöstä voi täten vaikuttaa myös käytännössä yhteiskunnan toimintaan. Täten uutismedian voidaan nähdä stigmatisoivan ja toistavan negatiivisia sosiaalisia asenteita hyvinvoinnin saajia kohtaan yhteiskunnassa.

Huomattava tosiasia liittyen mediakuvauksissa mallikansalaiseen vertaamiseen on myös Fraserin ja kumppaneiden (2016) tutkimuksessa havaittu tutkimustulos siitä, että avun pyytäminen ja apulaitteiden käyttö voivat tarjota itsenäisempää elämää ihmiselle, mutta tiedotusvälineiden tuottama puhe voi leimata avun tarvitsijoita jo ennen kuin ihminen harkitsee avun hakemista. Tämä voi johtaa myös siihen, ettei ihminen hae apua ja mahdollisia apulaitteita vaikka niiden käyttäminen helpottaisi yksilön arkea. Tutkimuksissa kauttaaltaan näkyy myös havainto siitä, että yhteiskunnan normisto liittyen mallikansalaiseen on suppea. Medialla on voima välittää näitä asenteita ja ennakkoluuloja laajasti yhteiskunnassa ja täten stigmatisoida erilaisia avun tarpeita sekä sosiaalisia ongelmia erilaisten mediakuvausten välityksellä.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kandidaatin tutkielmassa olen pyrkinyt tarkastelemaan sosiaalisen stigman rakentumista mediassa vallitsevien esittämisen tapojen kautta. Olen tarkastellut erilaisten avun tarpeiden esittämistä perustuen aiempaan tehtyyn tieteelliseen tutkimukseen. Aineistoni avulla olen hakenut vastausta kysymykseen: miten median esitystavat luovat stigmaa erilaisten avun tarpeiden ja sosiaalisten ongelmien ympärille? Perustuen tutkimusaineiston tutkimustuloksiin on havaittavissa, että mediassa esiintyy käsittelytapoja, jotka voivat tuottaa stigmaa kuvattujen aiheiden ympärille. Tätä tulosta tukee myös aiemmat harvat Suomessa tehdyt tutkimukset liittyen sosiaalityön ilmiöitä käsitteleviin mediakuvauksiin (Liikanen 2013). Liikasen (2013) tutkimuksessa todettiin, että julkisuuteen annetuilla selonteoilla liittyen sosiaalityön ilmiöihin on suuri vaikutus siinä, miten erilaiset mediassa tiedotetut asiat ymmärretään. Tästä johtuen mediakuvaukset eivät ole yhdentekeviä, kun mietitään erilaisten avun tarpeiden ja sosiaalisten ongelmien esittämistä.

Tässä tutkimuksessa löytämäni tutkimustulokset tiedon yksinkertaistamisesta ja epätarkkuudesta, yhteiskunnan rakenteisiin liittyvästä hiljaisuudesta, tiettyjen äänien kuulumattomuudesta sekä vertaamisesta mallikansalaiseen tuottavat tärkeää tietoa median stigmatisoivista kuvaustavoista. Tiedon yksinkertaistaminen liittyen avun tarpeisiin tuottaa yksipuolista ja stereotyyppistä kuvaa sosiaalityössä kohdattavista avun tarpeista. Ihmisiä ja heidän elämäntilanteitaan kuvataan samankaltaisissa kategorioissa, mikä ei tunnusta sosiaalityön avun piirissä kohdattavien ihmisten keskenään hyvin erilaisia elämäntilanteita (Heikkinen 2017, 18). Stereotyyppiset representaatiot tuottavat ilmiöstä mielikuvaa, että tietyt ongelmat esiintyvät vain tietynlaisissa väestön osissa. Tämän käsittelytavan myötä tiedotuksessa häivyttyy tosiasia siitä, että jokainen tarvitsee elämänsä varrella apua muilta ihmisiltä muodossa tai toisessa. Tätä teemaa korostaa myös tutkimustuloksissa näkyvä hiljaisuus liittyen yhteiskunnan toimimattomiin rakenteisiin. Muun muassa avun saannin vaikeutta tai muita ilmiön taustalla olevia rakenteellisia yhteiskunnan ongelmia ei kuvata mediassa. Tämä esittämisen tapa vastuuttaa täysin yksilön omasta elämäntilanteestaan. Sosiaalityössä on kuitenkin laajasti tunnustettua, että avun tarve harvoin johtuu pelkästään yksilön omasta käyttäytymisestä. Todellisuudessa vallitsevaan elämäntilanteeseen vaikuttaa yksilön historia, käytössä olevat voimavarat sekä muut yksilön arjessa ja yhteiskunnassa läsnä olevat tekijät. (Heikkinen 2017, 18.)

Kuvattaessa myös erilaisia avun tarpeita ja sosiaalisia ongelmia, tutkimustuloksissa näkyy myös havainto siitä, etteivät kaikki saa ääntään tasapuolisesti kuuluviin. Tämä tiettyjen äänien kuulumattomuus mediassa tekee asianomaisista passiivisia kuvauksen kohteita. Ihmisryhmien ja heidän elämässään vallitsevien tilanteiden kuvaaminen mediassa vedoten asiantuntijakommentteihin, politiikkaan tai lääketieteeseen tekee helposti tilanteen ratkaisemisesta ehdotonta. Kuvaamisen tavan kautta näyttäytyy, että ihmisen avun tarve voidaan parantaa tieteen avulla. Kun henkilöiden omakohtaisia kokemuksia ei asian tiimoilta tuoteta, äänien kuulumattomuus ja tilanteiden anonyymiys voi tuottaa ilmiöstä uhkana koettua asiaa yhteiskunnalle (Viladrich 2019). Kuvaamisen tapa ei myöskään toteuta sosiaalityön arvojen mukaista toimintaa ihmisen kohtaamisesta tämän tilannetta kunnioittaen. Tätä ei myöskään toteuta tutkimustuloksissa näkyvä teema liittyen vertaamisesta mallikansalaiseen. Niin sanottuun ideaalikansalaiseen vertaaminen paljastaa yhteiskunnassamme vallitsevia epäsovasuhtaisia ideologioita, joille vastapuheen tuottaminen näyttäytyy tämän tutkimuksen valossa tärkeänä rakenteellisen sosiaalityön tehtävänä.

Olen käsitellyt teoriaosuudessa sosiaalisen todellisuuden rakentumista representaatioiden ja diskurssien näkökulmasta. Tutkimuksen tulokset vahvistavat omaa ennako-oletustani siitä, että medialla on paljon valtaa nykyajassa. Median valta ja vaikuttamisen voima ei myöskään todennäköisesti tule vähenemään, sillä median käyttö oletettavasti lisääntyy tulevaisuudessa entisestään. Sillä media julkisena tilana mahdollistaa tiedon välittämisen suurelle yleisölle (Habermas 1985), on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millaisia sosiaalisia sopimuksia tuotamme julkisessa mediakulttuurissamme liittyen erilaisiin avun tarpeisiin suhteessa yhteiskunnan oletettuun ideaaliin. Huomattavaa on, että sosiaaliset sopimukset erilaisista ilmiön kuvauksista ovat aina määrittäjiensä mukaisia (Hall 2013, 9). Täten esitystavat merkityksellistävät ja oikeuttavat yhteiskunnassamme vallitsevia ajankohtaisia ilmiöitä tiedon tuottajan näkökulmasta.

Rakenteellisen sosiaalityön tavoitteisiin nähdään kuuluvaksi yhteiskunnan asenneilmapiirin laajentaminen (Mäntysaari 2016). Rakenteellisen sosiaalityön kautta voidaan merkityksellistää viestinnän kautta ilmiöitä sosiaalityön arvojen näkökulmasta. Viestintä tämän tutkimuksen perusteella näyttäytyy tärkeänä työkaluna vallalla olevien epäeettisten esittämistapojen haastamisessa. Tehdyissä tutkimuksissa näkyy valitettavasti kuitenkin ilmiö liittyen sosiaalityön normaalin arjen kuvaamisen vähyyteen (Lonne & Kerri 2014; Viladrich 2019). Mediakuvausten kohteeksi normaalia arkea useammin joutuvat sen sijaan

tapahtumat, jotka herättävät huomiota perustuen sosiaalihuollon toiminnan epäkohtiin tai muuhun huomiota herättävään viestintään. Tämä osittain myös luo stigmaa niin avun tarpeiden kuin sosiaalityön asiakkuuden ympärille. Tämä mediakontekstissa ilmenevä huomionhakuisuus on kuitenkin usein ristiriidassa tosiasiallisesti tavanomaisten ja tunteita herättämättömän sosiaalityön arjessa toistuvien teemojen kanssa. Tätä havaintoa normaalin sosiaalityön arjen kuvaamisen vähyydestä tukee myös jo vuonna 1998 havaittu hiljaisuuden kulttuuri (Mutka 1998, 125–127). Normaalialue arkea kuvataan mediassa vähän, osittain ehkä juuri siksi, että ammattikunta itse tuottaa sosiaalityön kontekstissa kohdatuista asioista vähän tietoa.

Tutkimukseni tulosten perusteella voidaan täten väittää, ettei hiljaisuuden kulttuuri ole aikojen saatossa kokonaan poistunut. Tämä kävi ilmi jo pelkästään tutkimustietoa etsiessä. Tutkimustietoa on saatavilla vähän, jos ollenkaan, Suomen kontekstissa. Hiljaisuuden kulttuuriin ja tämän tutkimuksen tuloksiin vedoten on oikeutettua väittää, sosiaalialan työntekijöiden tiedon tuottamattomuus omalta osaltaan tuottaa ja ylläpitää tulososioissa esiteltyjä mediassa ilmeneviä ongelmakohtia. Tämä perustuu siihen, ettei sosiaalityö jaa omaa arvokasta tietoaan alalla kohdatuista asioista julkisuuteen (Tiitinen & Lähteinen 2017). Huomattavaa tässä havainnossa sekä yleisesti tutkimukseni tuloksissa kuitenkin on, etteivät tutkimustulokset välttämättä kerro mitään Suomen mediassa vallitsevista esitystavoista. Jokainen tässä tutkimuksessa käytetty tutkimusartikkeli on toteutettu ulkomailla: prosentuaalisesti suurin osa on Australian median toimintaa tutkivaa tietoa. Samankaltaista mediatutkimusta tarvitaan myös Suomeen, jotta ilmiötä on mahdollista tarkastella Suomen kontekstissa.

Tämä tutkimus on ollut pintaraapaisu suureen aiheeseen eli sosiaalityön julkisuuskuvaan. Tutkimusta aiheesta tarvitaan kipeästi lisää, mutta tämän tutkimuksen tulokset antavat kuitenkin tiedotuksessa ilmenevistä ongelmista arvokasta tietoa rakenteellisen sosiaalityön harjoittamisen työkaluiksi. Foucault'n teoriaan nojaten voidaan todeta, että jokainen esitystapa kantaa mukanaan sanomaa (Hall 2013, 29–34). Sanoma voi tuottaa joko negatiivista tai positiivista lopputulosta aiheen käsittelyn kuten myös yhteiskunnan toiminnan kannalta. Huomattavaa kuitenkin on, että mikäli kansalaiset eivät tarvitsemaansa virallista sosiaalityön ilmiötä koskettavaa tietoa tavoita, turvautuvat ihmiset epävirallisiin tietolähteisiin (Tiitinen & Lähteinen 2017). Näissä sosiaalityön ulkopuolelta tuotetuissa kuvauksissa ilmiötä ei välttämättä käsitellä sosiaalityön arvoihin perustuvista lähtökohdista.

Esitystapoihin huomion kiinnittäminen painottuu erityisesti, sillä media voi osalle kansalaisista olla ainoa lähde saada tietoa erilaisista sosiaalityön kentällä kohdattavista teemoista, mikäli arjessaan tai lähipiirissään ei tällaisia ole tullut kohdanneeksi.

Sosiaalityön on tärkeää itse aktiivisesti osallistua sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen sekä alaa koskevien merkityskamppailuiden käymiseen. Jaetulla tiedolla on merkittävä vaikutus aina yhteiskunnan toimintaan, vaikkei jaettu tieto olisikaan todenmukaista (Hall 2013, 30). Epäeettisten ongelmankuvausten kautta välitetyllä tiedolla voi olla suora vaikutus avun tarvitsijoiden arjessa pärjäämisen mahdollisuuksiin. Ongelmallisten mediakuvausten kautta median esitystavat voivat stigmatisoida erilaisia avun tarvitsijoita. Mikäli sosiaalityö sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen osallistuu aktiivisesti myös mediakontekstissa, on yhteiskunnassa mahdollista jakaa tietoa tavalla, joka kunnioittaa sosiaalityön arvoja. Jos sosiaalitoimi viestinnässään onnistuu tuottamaan vastapuhetta hallitseville ongelmallisille esittämisen tavoille, on parhaimmillaan ihmisten voimaannuttaminen median välityksellä mahdollista kuten myös stigman vähentäminen erilaisten avun tarpeiden ja sosiaalisten ongelmien ympäriltä.

6. LÄHTEET

Avun tarpeen arviointi 13.6.2022 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Viitattu 21.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/henkilokohtainen-apu/avun-tarpeen-arviointi>

Boddy, Jennifer, and Lena Dominelli (2017) Social Media and Social Work: The Challenges of a New Ethical Space. *Australian social work* 70 (2), 172–184.

Braun, Virginia, and Clarke, Victoria (2006) Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative research in psychology* 3 (2), 77–101.

*Clement, Sarah et al. (2013) Mass Media Interventions for Reducing Mental Health- related Stigma. *Cochrane database of systematic reviews* (7).

Ely, Gretchen E., Rebecca S. Rouland Polmanteer, and Jenni Kotting (2018) A Trauma-Informed Social Work Framework for the Abortion Seeking Experience. *Social work in mental health* 16 (2), 172–200.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino. 127–128.

Eskola, Marjatta (2003) Aina voi tehdä toisin. Asiakkaan avun tarpeen ja menettelytavan välisestä suhteesta muodostuu sosiaalityön laadun mitta. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) *Sosiaalisen vaihtuvat vastuut*. Jyväskylä: PS-kustannus.

*Fraser, Sarah Anne et al. (2016) Stereotypes Associated With Age-Related Conditions and Assistive Device Use in Canadian Media. *The Gerontologist* 56 (6), 1023–1032.

*Goethals, Tina et al. (2022) I Am Not Your Metaphor: Frames and Counter-Frames in the Representation of Disability. *Disability & society* 37 (5), 746–764.

Gonzalez, Adam et al. (2016) Internalized HIV Stigma and Mindfulness: Associations With PTSD Symptom Severity in Trauma-Exposed Adults With HIV/AIDS. *Behavior modification* 40 (1), 144–163.

Habermas, Jürgen (1985) Julkisuus. *Media & Viestintä* 8 (3) Noudettu osoitteesta: <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/73673>

Hall, Stuart, Jessica, Evans, and Sean. Nixon. (2013) Representation. 2. ed. Thousand Oaks, California Sage, 5–45.

Heikkinen, Alpo (2017) Arki, arvot ja etiikka: sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry., 10–18.

Kallio, Tomi (2006) Laadullinen review -tutkimus metodina ja yhteiskuntatieteellisenä lähestymistapana. Julkaistu: Journal: Hallinnon tutkimus, 18–24.

Kaltiala-Heino Riittakerttu, Poutanen Outi, Välimäki Maritta, (2001). Sairauden häpeällinen leima. Aikakausikirja Duodecim. Viitattu 22.3.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/duo92138>

Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen 2.1.2023 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Lastensuojelun käsikirja Viitattu 21.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluasiakkuuden-alkaminen>

*Larsen, Christian Albrekt, and Thomas Engel Dejgaard (2013) The Institutional Logic of Images of the Poor and Welfare Recipients: A Comparative Study of British, Swedish and Danish Newspapers. Journal of European social policy 23 (3), 287–299.

Liikanen, Elina (2013) Sosiaalityö julkisessa lastensuojelukeskustelussa - sosiaalityön selonteot ja tapaus Eerika. Tampereen Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Sosiaalityön pro-gradu tutkielma.

*Lonne, Bob, and Kerri Gillespie (2014) How Do Australian Print Media Representations of Child Abuse and Neglect Inform the Public and System Reform?: Stories Place Undue Emphasis on Social Control Measures and Too Little Emphasis on Social Care Responses. Child abuse & neglect 38 (5), 837–850.

Luoma-aho, Vilma (2007) Sosiaalialan mainemittaus. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 7.3.2023. <https://converis.jyu.fi/converis/portal/detail/Publication/18687417>

*Martin, Sonia, Timothy Schofield, and Peter Butterworth (2022) News Media Representations of People Receiving Income Support and the Production of Stigma Power: An Empirical Analysis of Reporting on Two Australian Welfare Payments. Critical social policy 42 (4), 648–670.

Mutka, Ulla (1998) Sosiaalityön neljäs käänne : asiantuntijuuden mahdollisuudet vahvan hyvinvointivaltion jälkeen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 125–127.

Mäntysaari, Mikko (2016) Hyvinvointiliberalismi ja uusliberalismi sosiaalityön toimintaympäristönä. Teoksessa Maritta Törrönen, Katja Hänninen, Päivi Jouttimäki, Tiina Lehto-Lundén, Petra Salovaara, & Minna Veistilä. Vastavuoroinen sosiaalityö. Gaudeamus, 75–86.

Närhi, Kati (2003) Sosiaalityöntekijät paikallisen tason vaikuttajina. Teoksessa Satka, Mirja. Pohjola, Anneli & Rajavaara, Marketta. (toim.) Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy., 57—81.

Olkinuora, Hannu (2006) Minne menet media? Helsinki: Taloustieto, 8—9.

Palvelutarpeen arviointi 21.12.2022 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Viitattu 21.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/palvelutarpeen-arviointi>

Pohjola, Anneli (2017) Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Heinonen, Jari et al. Rakenteellinen sosiaalityö. 3. painos. Kuopio: UNIpress.

Rakenteellinen sosiaalityö 2023 Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) Viitattu 22.3.2023. <https://stm.fi/rakenteellinen-sosiaalityo>

Rose, Stephen (2003) Sosiaalityön missio. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. Jyväskylä: PS-kustannus.

*Smith, Tania et al. (2022) Questioning Policy Representations of Women’s Alcohol Consumption: Implications for Social Work. Qualitative social work : QSW : research and practice 21 (4), 731–747.

Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto (2017) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Viitattu 20.3.2023. https://thl.fi/documents/920442/2940835/Sosiaalialan_tiedonhallinnan_sanasto_4_0.pdf

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) Finlex Viitattu 21.2.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Sosiaalinen   kestävyys   1.9.2022   Kuntaliitto   Viitattu
21.3.2023. <https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/sosiaalinen-kestavyys>

Sosiaalinen kestävyys 23.8.2021 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Viitattu
21.3.2023. <https://thl.fi/fi/thl/organisaatio/osastot-ja-yksikot/hyvinvointivaikuttajat/hyvinvointivaltion-tutkimus-ja-uudistaminen/sosiaalinen-kestavyys>

Sosiaalipalvelut 10.3.2023 Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) Viitattu
20.3.2023. <https://stm.fi/sosiaalipalvelut>

Tiitinen, Laura (2008) Sosiaalitoimen viestinnän valot ja varjot - Rakenteellisen hiljaisuuden vaikutuksia sosiaalitoimen ulkoiseen viestintään. Pro gradu - tutkielma. Sosiaalityön koulutusohjelma. Lapin yliopisto. Luettu 4.4.2023.
<https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=c4e7d8e7-a42d-49a4-b8cc-a75e9369a465>

Tiitinen, Laura ja Lähteinen, Sanna (2017) Julkisen viestinnän keinoilla toteutetun rakenteellisen sosiaalityön tavoitteet. Teoksessa Heinonen, Jari et al. (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö 3. painos. Kuopio. UNIpress.

*Viladrich, Anahí (2019) 'We Cannot Let Them Die': Undocumented Immigrants and Media Framing of Health Deservingness in the United States. Qualitative health research, 1447–1460.

Väärälä, Reijo (2003) Voidaanko sosiaalisia ongelmia ehkäistä? Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. Jyväskylä: PS-kustannus.

Walls, Georg., Maritta. Törrönen, Marjaana. Seppänen (2013) Sosiaalityön tiedonmuodostus = Kunskapsutveckling i socialt arbete: juhlakirja professori emeritus Georg Wallsin 80-vuotispäivän kunniaksi 19.9.2013. Helsinki: Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto, 122–123.

Westwood, Joanne (2022) Media and social work. ResearchGate.net:
https://www.herts.ac.uk/data/assets/pdf_file/0018/100962/media-and-social-work.pdf
Luettu 3.4.2022.

What is media and how does it work? 2011 GOV.UK Viitattu 8.4.2023. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08acae5274a27b2000785/Using_Media_to_communciate_research_output.pdf

Wiiio, Juhani (2006) Media uudistuvassa yhteiskunnassa : median muuttuvat pelisäännöt. Helsinki. Sitra, 19–20.

*Zufferey, Carole (2014) Questioning Representations of Homelessness in the Australian Print Media. Australian social work 67 (4), 525–536.

*merkityt ovat tutkimuksessani käyttämiäni tutkimuksia

7. LIITTEET

Taulukko 1: Tutkimusaineistojen esittely

Tutkimuksen tekijät, nimi, julkaisuvuosi ja -maa:	Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen tavoite:	Tutkimuksen tulokset tiivistetysti:
1- Clement, Sarah et al. Mass Media Interventions for Reducing Mental Health- related Stigma. (2013, Englanti)	Kirjallisuuskatsaus tutkimuksiin, jotka tutkivat massamedian mahdollisuuksia vähentää stigmaa mielenterveysongelmien ympärillä.	Biolääketieteellisten diagnoosien ja akuuttien oireiden kuvaaminen mediassa lisää ennakkoluuloja. Näitä kuvauksia tulisi leimautumista ja stigmaa varoen käyttää harkitusti mediakuvauksissa.
2- Fraser, Sarah Anne et al. Stereotypes Associated with Age-related Conditions and Assistive Device Use in Canadian Media. (2016, Kanada)	Diskursiivinen analyysi siitä, miten Kanadan mediassa tuotetaan puhetta eläköitymisestä sekä apulaitteiden käytöstä vuosina 2009-2013.	Apulaitteita käyttäviä ikääntyneitä ihmisiä kuvataan mediassa epäpätevinä ja heidän kykyään epäillään. Tutkimuksessa havaittiin, että apulaitteiden käyttöä leimataan mediassa ja tämä estää avun hakemisen.
3- Goethals, Tina et al. I Am Not Your Metaphor: Frames and Counter-Frames in the Representation of Disability. (2022, Belgia)	Vammaisuutta käsittelevien artikkelien analyysi 16:sta belgialaisesta lehdestä vuonna 2012.	Vammaisille annetaan mediassa ääntä harvoin. Vammaiset kuvataan avuttomina uhreina, joita sympatisoidaan mediakuvauksissa. Vammaisuus kuvataan rappeutumana ja lääketieteellisten diskurssien kautta, mikä aiheuttaa potilas-asetelman. Passiivinen kuvaaminen saa kohteesta objektin, eikä kuvaa ihmisen toimijuutta.
4- Larsen, Christian Albrekt, and Thomas Engel Dejgaard. "The Institutional Logic of Images of the Poor and Welfare Recipients: A Comparative Study of British, Swedish and Danish Newspapers." (2013, Englanti)	Empiirinen analyysi siitä, miten köyhiä ja hyvinvointietuuksien saajia kuvataan brittiläisissä, tanskalaisissa ja ruotsalaisissa sanomalehdissä vuosina 2004-2009.	Maahanmuuttoa käsittelevissä mediaesityksissä harvoin mainitaan rakenteellisia ongelmia. Köyhyyttä kuvataan yhteiskunnan palveluiden hyväksikäytön näkökulmasta. Kuvauksissa nojataan yhteiskunnan ideologioihin ja köyhyyttä kuvataan enemmän visuaalisesti värillisissä väestön osissa kuin valkoisessa väestön osassa.
5- Lonne, Bob, and Kerri Gillespie, How Do Australian Print Media Representations of Child Abuse and Neglect Inform the Public and System Reform?: Stories Place Undue Emphasis on Social Control Measures and Too Little Emphasis on Social	Sisällönanalyysi australialaisista lasten hyväksikäyttöä käsittelevistä lehtijutuista 18 kuukauden aikana vuosina 2008–2009.	Tietoa lasten hyväksikäytöstä ja laiminlyönnistä tuotetaan yksinkertaistetusti. Oleellisia tietoja esimerkiksi uhrin ja rikoksen tekijän suhteesta puuttuu. Lisäksi seksuaalinen ja fyysinen hyväksikäyttö on ylliraportoitua mediassa

Care Responses. (2014, Australia)		suhteessa muihin hyväksikäytön muotoihin. Tutkimuksessa havaittiin, että medially on taipumus tiedottaa asioista lukijan mielenkiintoa ylläpitävällä tavalla. Tietolähteenä ilmiöstä tiedottaessa käytetään useimmin poliisia tai tuomioistuinta kuin lastensuojeluviranomaista.
6- Martin, Sonia, Timothy Schofield, and Peter Butterworth. News Media Representations of People Receiving Income Support and the Production of Stigma Power: An Empirical Analysis of Reporting on Two Australian Welfare Payments. (2022, Australia)	Australialaisten viiden suurimman uutislehtien analyysi vuosina 2001–2016.	Toimeentulotukea saavien ihmisten tilanteissa tiedotettaessa on taipumus käyttää yksilöllisiä kertomuksia, jotka painottavat yksilön vastuuta tilanteestaan. Elämäntilannetta esitetään henkilökohtaisista epäonnistumisista käsin. Tutkimuksessa havaittiin, että petoskieli on lisääntynyt samaan tahtiin uutismediassa kun hyvinvointipolitiikka on kiristynyt.
7- Smith, Tania L et al. Questioning Policy Representations of Women's Alcohol Consumption: Implications for Social Work. (2022, Australia)	Diskursiivinen analyysi Australian huume- ja alkoholipolitiikasta (2019-2028) koskevista mediadiskursseista.	Tutkimuksessa havaittiin, että päihteiden käyttäjiä homogenisoidaan median kuvauksissa, mikä leimaa yksilön juomiskäyttäytymistä. Rakenteellisista ongelmista avun saamiseen ei tiedoteta. Vastuu tilanteen korjaamisesta esitetään yksilölle itselleen. Naisten omia ääniä tiedottaessa päihteiden käytöstä ei esitetä vaan ne korvataan sosiaalipolitiikan ja riskilääketieteen kuvauksilla.
8- Viladrich, Anahí, "We Cannot Let Them Die": Undocumented Immigrants and Media Framing of Health Deservingness in the United States." (2019, Yhdysvallat)	Systemaattinen kvalitatiivinen analyysi, joka tutkii The New York Timesissa vuosina 2009–2017 julkaistuista artikkeleista, joka käsittelee paperittomien pakolaisten sairaalahoitoon pääsyä.	Pakolaisten ääni on kuulumaton pakolaisuuden mediakuvauksissa. Anonyymit kuvaukset tuottavat stigmaa ja ennakkoluuloja ihmisryhmää kohtaan. Valtamedian kehukset rankaisevat yksilöä, mikä on lisääntynyt politiikan muuttuessa konservatiivisempaan suuntaan.
9- Zufferey, Carole, Questioning Representations of Homelessness in the Australian Print Media. (2014, Australia)	Sisällönanalyysi vuosina 2000–2011 julkaistuista australialaisista sanomalehdistä.	Mediassa harvoin haastetaan kodittomuuden esityksiä ja siihen liittyviä valtasuhteita. Asunnottomuuden taustalla olevia rakenteellisia ongelmia kuvataan media-artikkeleissa vähän.